

LEVENS

Der Geleerde ende Vermaerde

MANNEN

Der Stad van Brugge

De Welke binnen de selve Stad, ofte
in andere Steden ofte Landen hun
Vermaerd gemaect hebben door
hunne Geleerthigyd, Schriften, ende
Wetenschappen, en daer door verdienen
een Onsterffelijcken naem
Verrijckt met veel aenmerckelijcke
Historijcke Aenteekeningen.

Opgestel

Pieter Le Doulx over vermaarde Bruggelingen: biografieën tot 1800

Stadsarchief Brugge, Oud Archief, reeks 539: Handschriften, hs. 18
& reeks 409: Academie, nr. 230

BRU
GGE

COLOFON

Titel

Pieter Le Doulx over vermaarde Bruggelingen: biografieën tot 1800
(Stadsarchief Brugge, Oud Archief, reeks 539: Handschriften, hs. 18
en reeks 409: Academie, nr. 230)

Auteurs

Noël Geirnaert
Ludo Vandamme
Tine Van Poucke
Tom Verschaffel

Jaar van uitgave

2022

Verantwoordelijk uitgever

Colin Beheydt, algemeen directeur Stad en OCMW Brugge
Burg 12, 8000 Brugge

Wettelijk depot

D/2022/0546/1

Dit werk is gelicenseerd onder een Creative Commons Naamsvermelding-NietCommercieel-GeenAfgeleideWerken 3.0 Unported licentie. Bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0> om een kopie te zien van de licentie.

Omslagillustratie

Titelblad van de *Levens der geleerde en vermaarde mannen der Stad van Brugge* (Stadsarchief Brugge, Oud Archief, reeks 539: Handschriften, hs. 18).

Inhoud

Voorwoord	4
Inleiding	5
Pieter Le Doulx (1730–1807), kroniekschrijver en kunstenaar <i>Tine Van Poucke</i>	6
De papieren wereld van Pieter Le Doulx: handschriften en tekeningen <i>Ludo Vandamme</i>	8
Corpus van Pieter Le Doulx handschriften <i>Ludo Vandamme</i>	15
Pieter Le Doulx' biografieën: een kennismaking met de handschriften uit het Stadsarchief <i>Noël Geirnaert</i>	25
Pieter Le Doulx in de geschiedschrijving van zijn tijd <i>Tom Verschaffel</i>	28
Literatuurlijst	31
Index van personen	33

Voorwoord

De teksten in deze publicatie kwamen tot stand binnen het project Historische Bronnen Brugge. Dit project zorgde tussen 2003 en 2014 voor de digitalisering van dertien belangrijke historische documenten uit de collecties van het Stadsarchief Brugge, Openbare Bibliotheek Brugge, Musea Brugge, het Grootseminarie Brugge en het Rijksarchief te Brugge. De coördinatie was in handen van Erfgoedcel Brugge.

Bij elke bron schreven onderzoekers en conservatoren artikelen die de inhoudelijke, vormelijke of codicologische aspecten van het document uitdiepen of de ontstaanscontext schetsen. Voor sommige bronnen werd een teksteditie of vertaling bezorgd of werden regesten opgesteld.

De bronnen, artikelen en tekstedities waren aanvankelijk beschikbaar op *historischebronnenbrugge.be*. In 2018 kregen ze een nieuwe thuis op het portaal *erfgoedbrugge.be*. Deze digitale publicatie zorgt ervoor dat de teksten op langere termijn beschikbaar blijven voor onderzoekers en geïnteresseerden.

De teksten in deze publicatie werden oorspronkelijk gepubliceerd in 2012. De teksten en bibliografische verwijzingen zijn naar aanleiding van deze nieuwe digitale publicatie niet geactualiseerd.

Inleiding

De Brugse kunstenaar Pieter Le Doulx heeft tot in de eerste jaren van de 19de eeuw als amateurhistoricus gewerkt aan twee groots opgezette collecties met alles samen een duizendtal biografieën van stadsgenoten. Waarschijnlijk was hij zich bewust van het feit dat hij leefde op het snijpunt van twee tijdperken: de oude standenstaat van het Ancien Régime in de Oostenrijkse Nederlanden leek vanaf 1795 definitief vervangen door de moderne maatschappij waarin Brugge deel uitmaakte van het nieuwe republikeinse Frankrijk. In zijn werken legde hij het Brugse verleden vast, maar daarnaast was hij ook de kroniekschrijver van zijn eigen tijd.

De twee werken die in deze publicatie beschreven worden, werden door Le Doulx geschreven in een mooi en goed leesbaar handschrift. Ze werden nooit gepubliceerd. *Levens der konstschilders* is ongetwijfeld Le Doulx's bekendste handschrift. Maar liefst 158 biografieën van bekende en minder bekende kunstschilders, beeldhouwers, tekenaars, houtsnijders, miniatuurschilders, graveurs en tapijtwerkers worden er voorgesteld. Het tweede handschrift, *Levens der geleerde en vermaerde mannen*, bevat meer dan 500 levensbeschrijvingen van geleerden, juristen, ambtenaren, overheidspersonen, schrijvers en geestelijken, hoofdzakelijk Brugse mannen van de middeleeuwen tot aan Le Doulx's eigen tijd. Beide handschriften vormen een onuitputtelijke bron voor lokale historici, heemkundigen en belangstellenden in de Brugse geschiedenis. In de Tweede Wereldoorlog liepen ze nogal wat schade op. Intussen zijn ze deskundig gerestaureerd.

Pieter Le Doulx (1730–1807), kroniekschrijver en kunstenaar

Tine Van Poucke

Pieter Le Doulx werd op 1 maart 1730 geboren in Brugge en er dezelfde dag gedoopt in de Onze-Lieve-Vrouwekerk. Hij was de zoon van Pieter Franciscus Le Doulx en Rose Bouckaert en kwam uit een vooraanstaande Brugse familie. Zijn vader vervulde enkele functies in het stadsbestuur. Pieter Le Doulx bezocht waarschijnlijk de Latijnse school bij de augustijnen. Vanaf 1745 studeerde hij aan de pas opgerichte academie van Brugge. Zijn leermeesters waren Jan Garemijn en Matthias de Visch. Hij overleed als vrijgezel op 14 oktober 1807 in Brugge en werd er twee dagen later begraven. Op het eind van zijn leven verbleef hij in het Sint-Juliaansgesticht in de Boeveriestraat, waaruit kan worden afgeleid dat hij toen niet meer over al zijn geestelijke vermogens beschikte.

Pieter Le Doulx is vooral bekend als kroniekschrijver. Hij trad in de voetsporen van zijn vader en schreef verschillende historische werken. De meeste van die handschriften zijn verlucht met pentekeningen of miniaturen. Zijn belangrijkste handschrift, *Levens der konst-schilders, konstenaars en konstenaeressen*, schonk hij in 1795 aan de Brugse academie ter gelegenheid van de vijftigste verjaardag van zijn inschrijving aan die instelling. Het manuscript bevat 175 levensbeschrijvingen van Brugse kunstenaars, beginnend met Jan van Eyck en eindigend met de tijdgenoten van Le Doulx zoals Johannes Beerblock, Jozef Karel De Meulemeester, Franciscus Josephus Kinsoen, Jan-Robert Calloigne en Joseph Denis Odevaere. Het werk is een belangrijke bron voor de Brugse kunstgeschiedenis. Het manuscript kwam uiteindelijk, samen met het archief van de Brugse academie, terecht in het Brugse Stadsarchief, dat nog een aantal andere handschriften van Le Doulx bewaart: de voornaamste zijn de tweedelige *Levens der Geleerde en der Vermaerde Mannen Der Stad Brugge*, en een kroniek over de jaren 1786–1790.

Ook de Brugse Openbare Bibliotheek bezit een rijke verzameling handschriften van Le Doulx, de voornaamste zijn: *Al de wetten der stad Brugge, sedert het jaar 1250 alsmede het gedenkwaardigste dat er ieder jaar is voorgevallen* (dat begonnen werd door zijn vader), *Aantekeningen wegens het Brugse stadshuys* (geïllustreerd

met voorstellingen van de gevelbeelden van het gebouw) en *Levens der graven van Vlaenderen*. En ook het archief van de Confrérie van het Heilig Bloed bewaart een manuscript van zijn hand. In de Brugse Sint-Godelieveabdij tenslotte wordt een handschrift uit circa 1802 bewaard met een uitgebreide levensbeschrijving van de heilige Godelieve. Het is geïllustreerd met 126 grisailles die eveneens aan Le Doulx worden toegeschreven. Een aantal manuscripten is afkomstig uit de verzameling van Joseph van Huerne (1752–1844), een Brugse mecenas met wie Le Doulx goed bevriend was. Naar alle waarschijnlijkheid zijn nog handschriften van hem in privébezit bewaard.

Pieter Le Doulx was in zijn tijd ook zeer actief als kunstenaar. Verscheidene van zijn handschriften en ook een aantal andere documenten zijn geïllustreerd met tekeningen van zijn hand. Hij specialiseerde zich in het schilderen van Chinese motieven en landschappen op kamerhoge behangsels en salonbekledingen op doek. Zowel in Brugge, Brussel, Aalst en Gent decoreerde hij salons met dergelijke chinoiserieën. In een Brugs lofdicht uit zijn tijd kreeg hij daarom de bijnaam ‘de schilder der Chineezen’.

Maar Le Doulx is als kunstenaar vooral belangrijk vanwege een opmerkelijk aantal met wetenschappelijke zin voor detail weergegeven tekeningen van bijzonderheden uit de wereld van de biologie en de kunst: insecten, bloemen, vogels, planten, kruiden, archeologische objecten, rariteiten, ... Die tekeningen zijn meestal verzameld in albums. Ze werden uitgevoerd in verschillende technieken: met potlood en pen, met water- en dekverf of een combinatie ervan. Ze getuigen van zijn tekentalent en wetenschappelijk ingestelde persoonlijkheid en waren erg geliefd in zijn tijd. De banden bevinden zich in het Prentenkabinet van Musea Brugge, de Koninklijke Bibliotheek van België en privéverzamelingen. Net als een aantal van zijn handschriften, werden verschillende albums vervaardigd in opdracht van de Brugse mecenas Joseph van Huerne. Sommige albums kwamen tot stand in samenwerking met andere kunstenaars, zoals Jozef Frans Ducq en Jan Charles Verbrugge.

Musea Brugge bezit ook enkele schilderijen op doek van de hand van Le Doulx. Het gaat dan uitsluitend om jeugdwerken: een zelfportret dat hij schilderde op 21-jarige leeftijd, sinds jaar en dag bewaard in het Stadsarchief, en twee stadsgezichten. Het ene stadsgezicht stelt de Spiegelrei voor, en zou uit 1747 dateren, het andere, gesigneerd en gedateerd in 1751, stelt de Burg voor. De stadsgezichten geven nog maar eens blijk van Le Doulx' wetenschappelijk ingestelde mentaliteit, die hij zich blijkbaar al op jeugdige leeftijd had eigen gemaakt. Alle aandacht gaat naar de exact weergegeven gebouwen, menselijke figuren ontbreken.

De papieren wereld van Pieter Le Doulx: handschriften en tekeningen

Ludo Vandamme

Schilder, kunstenaar, historieschrijver en genealoog. Zo omschreef Pieter Le Doulx zichzelf omstreeks 1800, toen hij een bundel aquareltekeningen overhandigde aan de vrouw van zijn grote mecenas, Joseph van Huerne. Le Doulx was inderdaad op vele terreinen actief. Schotten plaatsen tussen deze verschillende disciplines deed hij niet en dit resulteerde in een hybride oeuvre, waarbij alles in elkaar overvloeit. Woord en beeld zoeken bij Le Doulx bijna steeds elkaar op en dat is niet verwonderlijk bij een intellectueel en kunstenaar die zowel de letteren als de beeldende kunsten omarmde. Het in kaart brengen van de handschriftelijke nalatenschap in de bijgaande corpuslijst brengt de teller op 33 manuscripten die vanuit uiteenlopende overwegingen aan Pieter Le Doulx kunnen worden toegewezen. Verder bestaat zijn werk op papier uit losse en gebundelde tekeningen. Handschriften en tekeningen laten zich makkelijk onderscheiden, maar misschien hebben ze wel meer met elkaar gemeen dan op het eerste gezicht blijkt.

BIBLIOTHEEK

De werkkamers van Pieter Le Doulx omvatten heel prominent een bibliotheek met meer dan duizend gedrukte boeken en manuscripten, tekeningen en prenten, muziekinstrumenten, vooral heel veel notities en aantekeningen vanuit zijn eigen archiefonderzoek, lectuur en brede netwerking. Zo stelde Le Doulx dat hij voor de beschrijving van het *Gezelschap van de Witten Beer* (nr. 30) kon beschikken over een 16de-eeuws handschrift van de keizerlijk wapenheraut Cornelis Gailliard (1520–1563) en over “verschillende authentieke handschriften toebehorende dezelve societeyt”. En voor de levensbeschrijvingen van de graven van Vlaanderen (nr. 12) was hij bijzonder geholpen door het handschrift van Aernout van Wijnendale (†1592) uit Gent over de Gentse Sint-Pietersabdij als grafelijke begraafplaats en door andere manuscripten die hij aantrof bij de grote Brugse verzamelaar Joseph van Huerne (1752–1844), zijn mecenas die steeds en

overal in dit verhaal aanwezig is. Maar vooral had Pieter Le Doulx zelf veel op de boekenplank staan. Zo omschrijft hij zijn overzicht van de graven van Vlaanderen als ‘kort begriip’, een samenvattend overzicht, omdat vele auteurs daar uitvoeriger over hebben geschreven. Daarop volgt een opsomming van historische boeken en auteurs, die zonder uitzondering een plaats hadden in zijn bibliotheek: Jacobus Meyerus, *Excellente cronike van Vlaenderen*, Jean Froissart, Dionysius Sauvage, Antonius Sanderus, Petrus D’Oudegherst, Jan Baptist Grammaye, en vele andere. Bovendien hield Pieter Le Doulx een aardige collectie handschriften binnen handbereik. Bij zijn overlijden stonden in zijn bibliotheek meerdere heraldische en genealogische manuscripten, samengesteld door Jan-Antoon Kerckhof (1625–1685), zij aan zij. Kerckhof kwam op dit pad terecht nadat hij zijn steile militaire ambities voor een kerkelijke carrière diende in te ruilen, als kapelaan van de Onze-Lieve-Vrouwekerk in Brugge en, meer lucratief, als kanunnik in Mesen. Vooral een losgemaakt handschrift met genealogieën van adellijke families uit Brugge en de Nederlanden werd later, in 1808, door de Brugse veilinghouder Bogaert-Dumortier de hemel ingeprezen als “du plus grand mérite et inappréciable pour les généalogiste”. Als kapelaan van de Onze-Lieve-Vrouwekerk had Kerckhof van 1656 tot 1669 vooral aan het *Graf-tonneel* gewerkt, een “aenwysinghe van alle de sercken liggende in de collegiale kercke van Onze Lieve Vrouwe in Brugghe” (nu: Brugge, Rijksarchief, Archief Onze-Lieve-Vrouwekerk, 1353). Ook dit prachthandschrift met ingekleurde tekeningen stond een eeuw later in de handbibliotheek van Le Doulx. Terecht ziet Alfons Dewitte in kapelaan Kerckhof het “na te volgen model” dat Pieter Le Doulx zich voorhield. Dit model bestond onder meer uit het samenstellen van een handschriftelijke bibliotheek over Brugge en haar beroemde inwoners, bestuurders, kunstenaars, monumenten, kerkelijke gebruiken en zo veel meer. Pieter Le Doulx heeft zijn grote voorbeeld niet teleurgesteld.

HANDSCRIFTEN

In tientallen handschriften legde Pieter Le Doulx het verleden en de eigen tijd van zijn stad vast. Ze getuigen van een uitgesproken belangstelling voor Brugge, een antiquarische interesse die zich bij voorkeur richt naar personen (kunstenaars, bestuurders, edellieden) en historisch erfgoed (religieuze en andere tradities, monumenten) die de identiteit van zijn stad vorm gaven. Bij Le Doulx vertaalt deze interesse zich bovendien in een uitgesproken fierheid, die het duidelijkst door zijn pantheons van Brugse kunstenaars en geleerden mannen wordt uitgestraald, Bruggelingen die een onsterfelijke naam verdienen.

Het hybride karakter van het oeuvre van Pieter Le Doulx geldt in het bijzonder voor deze handschriften. Naar de vorm stelde hij compilaties van uiteenlopend materiaal samen. Hij schreef teksten, vaak lange teksten, maar zocht steeds naar afwisseling. Zijn fijne neus voor prenten, vaak burijngravures van personen, gebouwen of gebeurtenissen, loodste deze losse grafiek in talrijke handschriften

binnen. Ook klein drukwerk (affiches, ordonnanties) nam Le Doulx mee op om zijn verhaal extra te documenteren. Waar los prentmateriaal hem in de steek liet, zette hij zich zelf aan het tekenen of aquarelleren. Of was het net andersom? Joseph van Huerne was sterk gewonnen voor deze manier van werken, *d'invulling*e plaatsen noemde hij dat, daarbij precies verwijzend naar Pieter Le Doulx, “die en heeft lange besig geweest met in dese goeste te werken en mettertijd sal men schoone schriften vinden van den selven. Hij heeft alle de hoogbailliu en schoutethen” (nr. 14) en “veele selsaemheden verciert, boven d’historien, met uijtmundtende en uijtgeperde [sic] wapens, al selfs gemaekt.”

Als een andere kunstenaar beter geplaatst was, voelde Le Doulx zich niet te beroerd om een stapje opzij te zetten. Zeker als het zijn leermeester Jan Garemijn (1712–1799) betrof, zoals in Le Doulx’ aanvullingen op de *Rare geschriften* van Jacques Inbona (nr. 2). Le Doulx verhaalt er de stranding van een bultrug op het strand van Blankenberge in 1751, maar het is Garemijn die de ongelukkige walvis tussen Le Doulx’ notities een ‘gezicht’ geeft.

Om teksten inhoudelijk vorm te geven, beschikte Le Doulx al evenzeer over een scala aan mogelijkheden. In de rijke Brugse traditie van de Brugse antiquarische verzamelaars en kroniekschrijvers knoopte hij weetjes en gebeurtenissen in kroniekvorm aaneen. In zijn beste teksten heeft hij dit ruw materiaal zelf gekneed tot persoonlijke verhalen of levensbeschrijvingen. De handschriften over de Brugse kunstenaars en beroemde mannen zijn de meest treffende voorbeelden (nrs. 7, 8 & 9). Niet toevallig ontving hij precies voor deze beide werkstukken een lofdicht, respectievelijk van de Brugse augustijn Augustinus Baude (1734–1816) en Brugse rederijker Johannes Quicke (1744–1807). Maar ook in dit betere werk wint de compilatie het van de originele synthese. Joseph van Huerne mocht dan wel beweren dat Le Doulx, “desen deugsaemen onbedegen grijsaard, een besondere begaeftheid tot de historie heeft welke hij soo deftig als sijn schildekunde besit”, aansluiting bij de ‘moderne’ geschiedschrijving van zijn tijd vond Le Doulx niet, zocht hij ook niet. Het handschrift met de geschiedenis van de graven van Vlaanderen (nr. 12) stelde hij samen voor “een tijdverdrijf in mijne ledige uren”, gaf Le Doulx zelf toe. Hij had er aan gewerkt van mei tot 31 december 1806. Bovendien was hij een nauwgezet chroniqueur van zijn eigen tijd (nr. 1), in een Brugse traditie die hij zelf als geen ander kende.

Een aantal van Le Doulx handschriften zijn bestaande manuscripten, waarop hij verder borduurde met teksten en/of illustraties. De *Rare geschriften* illustreren deze werkmethode (nrs. 2 en 3). De Bruggeling Jaques Inbona keek in de jaren 1645–1684 verwonderd rond in zijn stad en legde dit schriftelijk vast. Dit manuscript kwam in het bezit van Le Doulx die deze ‘kroniek’ verder zette, van 1685 tot zijn eigen tijd. Uiteraard diende hij daartoe gegevens uit bronnen bij elkaar te sprokkelen en kon hij pas voor de eigen tijd zijn persoonlijke ervaringen kwijt. Als we in de 17de eeuw blijven, is het verleidelijk te gissen naar de manier

waarop Le Doulx met de eerder genoemde handschriften van Jan-Antoon Kerckhof omging, die zo manifest in zijn bibliotheek aanwezig waren. Aanvullingen in het originele *Graf-toneel* zouden naar Le Doulx kunnen verwijzen.

Ook met handschriften van zijn gelijknamige vader (1698–1773) ging Pieter Le Doulx aan de slag. Dat dit niet evident was, wordt aangetoond door de zoon van de Brugse geschiedschrijver Charles Custis die de bibliotheek van zijn vader in 1752 verkocht en een koffer met handschriften van zijn vader zijn leven lang ongeopend liet en uit het oog verloor. De drie handschriften van vader Le Doulx die zijn zoon levenslang in zijn bibliotheek bijhield, werden mee in het corpus opgenomen (nrs. 6, 13 & 18). Het meest overtuigende voorbeeld is *Alle de wetten der stad Brugge*; het meest intrigerende het martelarenverhaal van de Brugse missionaris De Blende in Paraguay.

Alle de wetten der stad Brugge (nr. 13a) bevat de namenlijsten van Brugse stadsbestuurders (burgmeesters, schepenen, raadsliden, thesauriers en hoofdmannen) sinds 1329, samen met kroniekachtige aantekeningen. Dit handschrift staat in een wijd verspreide traditie, die ook voor andere steden bekend is. Dergelijke manuscripten circuleerden bij voorkeur onder zittende magistratsleden die hun ambt op deze manier status en historisch aanzien gaven. Antoon-Jacobus Kerckhof die reeds omstreeks 1670 een Brugse magistratenlijst compileerde, zamelde daartoe vroegere voorbeelden in, “die niet weynich en syn”, en ging dan met 13 goed bevonden handschriften aan de slag. Dit ontnam vader Le Doulx, die als schepen, raadslid en hoofdman meermaals in het Brugse stadsbestuur zetelde, de moed niet om in de 18de eeuw opnieuw dit grote werk aan te vatten. Hij overleed als hoofdman in 1773, het jaar waarin Pieter jr. de redactie van dit handschrift overnam, enkele losse gegevens uit vooral de 13de eeuw voorin toevoegde, en met de inlassing achterin van ingekleurde wapenschilden van Brugse schepenfamilies dit handschriften een bijzonder prestigie meegaf.

Niet bewaard en bijgevolg veel minder duidelijk is de status van het handschrift met het verhaal van de Brugse jezuïetenmissionaris Frans (genaamd Bartholomeus) de Blende (1675–1715), die tijdens zijn missie in Paraguay door indianen werd vermoord (nr. 18). De veilingcatalogus (1808) van de bibliotheek van Pieter Le Doulx jr. vermeldt van dit relaas (*Het leven, martelie ende dood van pater Bartholomeus de Blende*), een handschrift samengesteld door Pieter sr. “met vele ingevoegde plaeten”. Maar is Pieter sr. wel de auteur van dit martelarenverhaal dat weldra Europa veroverde? Van dit verhaal bestaat ook een gedrukte editie door Andreas Wydts zonder vermelding van een auteursnaam, enkel met vermelding van de initialen A.J.W. Misschien was dit handschrift niet meer dan een afschrift van het gedrukte boek, samen met de boekillustraties van J. Harrewijn.

Naast de eigen redactie en het aanvullen van bestaande teksten beperkte Pieter Le Doulx zich soms tot het louter kopiëren, in de woorden van Joseph van Huerne, “soo hij het vindt, sonder daer aen de correctie te doen”. Dit was het geval met een ‘ouden’ goederenregister van het commuun van de Brugse Onze-Lieve-Vrouwekerk, waarvan het origineel thuishoorde in de archiefkamer van deze kerk (nr. 32). Jan-Antoon Kerckhof, weliswaar geen tijdgenoot, is mogelijk de verbinding van Le Doulx met deze parochie- en kapittelkerk, overigens zijn doopkerk.

Ten slotte zijn er handschriften waarin Pieter Le Doulx enkel als illustrator aanwezig is. Het gaat hier dan niet om registers waarin hij een kunstig frontispice tekende of penseelde, maar om illustraties als drager van het verhaal. Het meest bekende voorbeeld is hier het handschriftelijke *Leven en mirakelen van de Heilige Godelieve* (nr. 27), een Vlaamse heilige (Gistel) uit de 11de eeuw die verbonden is met de Brugse Sint-Godelieveabdij. Het betreft een getrouwe kopie, gedateerd 1802, van een anoniem Godelievehandschrift uit de eerste helft van de 16de eeuw, op zijn beurt een Middelnederlandse bewerking van een 14de-eeuwse Latijnse Godelieve-vita. Kanunnik Cornelius de Langhe (1740–1820), biechtvader van de monialen in de Godelieveabdij, maakte van dit 16de-eeuws handschrift een getrouwe kopie, die door Pieter Le Doulx met meer dan honderd grisailles werd verlucht. Deze illustraties met bijschriften van het leven en de mirakelen van de heilige Godelieve laten zich lezen als een zelfstandig verhaal. Het heeft er alle schijn van dat Joseph van Heurne, vertrouwensman van deze religieuze gemeenschap, kunstenaar, kopiist en abdijs met elkaar in contact bracht. De hybride vorm van de meeste Le Doulx-handschriften vertaalde zich ook in hun nawerking. Ze werden op hun beurt door latere schrijvers aangevuld of gekopieerd, en droegen op deze manier bij tot een levendige dynamiek binnen de Brugse antiquarische wereld. Het verklaart wellicht ook waarom Le Doulx nooit toenadering zocht tot het plaatselijke boekenbedrijf om zijn werk in gedrukte vorm te verspreiden.

HANDSCHRIFTEN IN DE DIASPORA

Vandaag komen tot een volledige oplijsting van de handschriften van Pieter Le Doulx is niet langer haalbaar. Net zoals de handschriften op zich, vormt ook het handschriftencorpus een hybride, nauwelijks af te lijnen verzameling. Le Doulx hield voor zover bekend zelf geen overzicht bij en de handschriften zelf zwermden uit naar alle windstreken. Slechts van 13 van de 33 manuscripten opgenomen in het corpus, kunnen de exemplaren vandaag worden getraceerd, vooral in de Openbare Bibliotheek Brugge en het Stadsarchief Brugge. Uiteraard begon deze diaspora nog tijdens het leven van Le Doulx. Opdrachten die hij voor derden uitvoerde, kwamen in de bibliotheken van deze particuliere opdrachtgevers terecht. Handschriften die hij in zijn bibliotheek bijhield, deed hij tijdens zijn leven van de hand of vonden na zijn dood via de openbare boekenveiling (Brugge,

augustus 1808) nieuwe bezitters. Overal duikt opnieuw de onvermijdelijke Joseph van Huerne op: hij was vaak opdrachtgever en was fier voor de veiling van 1808 enkele Le Doulx-handschriften te kunnen verwerven. Ook op die veiling toonde hij zich actief, “hebbe gekogt van mr. P. Le Doulx twee folianten manuscript, levens van de grote mannen van t’Land, en nog een minder foliant, ook Levens van gheleerde personen” (nrs. 10 & 11). Aan Jacques Goethals-Vercruysse (1759–1838), de Kortrijkse evenknie van Van Huerne, had Le Doulx nog bij leven zijn bijgewerkt exemplaar van de *Rare geschriften* kunnen verkopen. Willem Deys (1760–1828), afkomstig uit Roeselare maar in Brugge ontvanger van de Burgelijke Godshuizen, was dan weer een bijzonder fijne verzamelaar die zich uitgebreid tegoed deed op de veiling Le Doulx (nrs. 6, 12, 13a, 15, 19, 21, 22). Deze zeven Le Doulx-handschriften gingen in 1829, na de dood van Deys, opnieuw onder de hamer, alwaar de wakkere Brugse stadbibliothecaris Pierre Scourion (1767–1838) enkele mooie aanwinsten kon realiseren.

TEKENINGEN

Aan het andere uiteinde van Le Doulx’ oeuvre staan de tekeningen, honderden kleine voorstellingen in potlood, pen, waterverf en dekverf op papier. Hier staat het icongrafisch documenteren voorop, ook al toonde Ledoulx zich hier vaak opnieuw een wakkere registrator. Zo vermeldt hij nauwgezet de vindplaatsen en de data bij zijn tekeningen van Gallo-Romeins aardewerk en andere archeologica, of wetenswaardigheden over een Chinees afgodenbeeld. Veel van dit werk voerde Le Doulx in opdracht uit. Joseph van Huerne, de grote, veelzijdige verzamelaar die eraan hield om zijn collecties ook op papier vast te leggen, was hier de grote mecenas. Van Huernes collecties waren onuitputtelijk, maar de edelman stuurde ‘zijn’ kunstenaars ook uit naar collega-verzamelaars (Pieter van Caloen, François Veranneman) en overall waar er iets interessants te rapen viel. Maar evenzeer bewaarde Le Doulx in zijn kabinet eigen prentenreeksen die na zijn overlijden publiek werden geveild. De *Hortus floridus of Den Blom-Hof*, nu bewaard in de Koninklijke Bibliotheek van België, is daarvan het meest sprekende voorbeeld.

Le Doulx bleef zijn leven lang ‘tekenaar’, net zoals ook het samenstellen en illustreren van handschriften als een rode draad door zijn leven liep. Aan een *Collection de papillons, insectes, scarabées...* werkte hij tien jaar lang tijdens zijn jonge jaren, 1755–1765. Een andere reeks met curiosa uit de natuur werd pas in 1799 begonnen, tijdens zijn levensherfst. Elke tekening stond op zich, maar vaak werden de tekenbladen gebundeld in mappen of zelfs stevig ingebonden. Thematische verbanden zorgden ervoor dat tekeningen van verschillende kunstenaars in deze bundels elkaars gezelschap zochten. Le Doulx vertoonde het meest affiniteit met zijn iets jongere kunstbroeder Jan Karel Verbrugge (1756–1831), beide leerlingen van Jan Garemijn aan de Brugse Kunstacademie. Belangrijke collecties gebundelde tekeningen van Le Doulx worden vandaag bewaard in de prentenkabinetten van Musea Brugge (losse tekeningen en drie

bundels, met name het Oosters album, een bundel 'curiosa uit de natuur', en een bundel met onder meer vlinders, insecten en schelpen) en van de Koninklijke Bibliotheek van België in Brussel (zeven bundels met onder meer mineralen en gesteenten, exotische en lokale (gebruiks)voorwerpen en archeologica, en de reeds vermelde *Hortus floridus*, zes handschriften, samen 402 folio's, met bloemenafbeeldingen). Dat dit oeuvre sterk verspreid raakte, toont de bundel aquarellen van Le Doulx en Verbrugge aan, vandaag bewaard in het New Bedford Whaling Museum, aan de oostkust van de Verenigde Staten. Deze losse en gebundelde tekeningen én de handschriften van Le Doulx maken deel uit van eenzelfde realiteit: zo accuraat en omstandig mogelijk registreren en documenteren, voor tijdgenoten en de generaties die volgden.

Corpus van Pieter Le Doulx- handschriften

Ludo Vandamme

In dit corpus worden 33 handschriften opgelijst die aan Pieter Le Doulx kunnen worden toegeschreven. Met de (vermoedelijke) kopieën van de nrs. 7 en 13 worden dat 36 handschriften. Deze manuscripten worden samengebracht in enkele thematische clusters. Voor elk handschrift worden de volgende gegevens vermeld:

- › korte titelgegevens
- › auteurschap (met bronvermelding)
Noot: De vermelding 'Pieter Le Doulx' verwijst naar 'de zoon' of, indien niet bekend, naar 'de vader of de zoon'. De vermelding 'Pieter Le Doulx sr.' verwijst naar 'de vader'.
- › datering
- › bewaarplaats
- › vermelding in het overzicht van A. Hoste & J.L. Meulemeester, *Pieter Le Doulx en een Brugs Sint-Godelievehandschrift*, Gistel, 1989, p. 43-46 (bijlage 1)
- › vermelding in de gedrukte veilingcatalogus van de bibliotheek en de verzamelingen van Pieter Le Doulx (Brugge: Bogaert-Dumortier, 1808) of van Jean de Pélichy-Van Huerne (Brugge: Beyaert-Defoort, 1860)
- › provenance(s)

De basis van deze lijst vormen de gegevens in 1989 bijeengebracht door Anselm Hoste en Jean Luc Meulemeester. Definitieve aspiraties heeft deze lijst niet. Ze nodigt wel uit om dit handschriftencorpus verder te onderzoeken en te verfijnen.

BRUGSE GESCHIEDENIS IN KRONIEKVORM

1. ***Cronyke ofte Brugsche dagh-aenteekeningen in twee volumes, deel 2: 1786–1790***
Pieter Le Doulx, *constschilder* (opgesteld door) (bron: handschrift) [1786–1790]
Bewaarplaats onbekend (deel 1); Brugge, Stadsarchief, Handschriften, ms. 52 (deel 2)
Hoste & Meulemeester, A 2

2. ***Rare geschriften behelsende het gedenckweerdighste dat 'er is voorgevallen binnen de stad van Brugghe, 1645–1684***
Jacques Inbona; verdergezet door Pieter Le Doulx tot 1781 (met een *vervolgh ofte bijvoughsel*) (bron: handschrift) [17de eeuw]; [aanvulling omstreeks 1781]
Kortrijk, Openbare Bibliotheek, Fonds Goethals-Vercruysse, ms. 175
Hoste & Meulemeester, –
Provenance: Jacques Goethals-Vercruysse [aanvullingen op *Rare geschriften* van Jacques Inbona: zie 2] Pieter Le Doulx (*met alle zorghe opgesocht, versamelt en bescheven, waervan hier de succinte copie*) (bron: handschrift) [omstreeks 1781]

3. ***Succinte copie der Jaerboeken van Brugghe, 1685–1781***
Brugge, Openbare Bibliotheek, ms. 605
Hoste & Meulemeester, A 1
Provenances: Joseph van Huerne; verzameling De Pélichy-Van Huerne; Anselm vanden Bogaerde; Antwerpen, veilingshuis A. de Tavernier, 1929 ('Brugse bibliofiel', nog niet geïdentificeerd)

4. ***Jaer-Boek ofte Byvoegsel dienende voor de Jaer-Boeken der stad van Brugge, 1700–1780***
Pieter Le Doulx (opgesteld door) (bron: veilingscalalogus) [na 1780]
Bewaarplaats onbekend
Hoste & Meulemeester, B 1
Veilingscalalogus 1808, folio 109 (*eygenhandig handschrift, ingenaeyd*)

5. **Franstalige kroniek van Brugge, 621–1489**
 Pieter Le Doulx (vermoedelijk gekopieerd door) (bron: Hoste & Meulemeester) [18de eeuw]
 Brugge, Stadsarchief, Archief Gilliodts, 101
 Hoste & Meulemeester, A 6
 Provenances: Jan Jacob Vermeire-Van Damme; Louis Gilliodts-Van Severen
6. ***Cronyke, behelzende het voornaemste dat er is voorgevallen in de weereld, 430–1596***
 Pieter Le Doulx sr., *raed, schepen en hoofdman der stad van Brugge* (opgesteld door) (bron: veulingscatalogus); bewerkt door Pieter Le Doulx jr. ? 1718
 Bewaarplaats onbekend
 Hoste & Meulemeester, –
 Veulingscatalogus 1808, quarto 2 (manuscript)
 Provenance: Willem Deys, 1829
- 7 a. ***Levens der konst-schilders, konstenaers en konstenaeressen ... in Brugge***
 Pieter Le Doulx (*getrokken uyt verscheyde schryvers, handschriften en andere bewysstukken* opgesteld door) (bron: handschrift) 1796 (met aanvullingen tot in 19de eeuw)
 Pantheons van Brugse en andere belangrijke personen
 Brugge, Stadsarchief, Archief Academie voor Schone Kunsten, 230
 Hoste & Meulemeester, A 5
 Provenance: Academie voor Schone Kunsten (Brugge), 1796
- 7 b. ***Levens der konst-schilders, konstenaers en konstenaeressen ... in Brugge***
 Pieter Le Doulx; gekopieerd en verder gezet door Jan-Baptist Dienberghe, priester (*verrykt met vele aenmerkelyke en historyke aenteekeningen ...*) (bron: handschrift)
 Brugge, Openbare Bibliotheek, ms. 597
 Hoste & Meulemeester, –
 Provenance: Boekenveiling Gent, 1882

- 7 c. ***Levens der groote schilders en konstenaers van Brugge***
 [Pieter Le Doulx] [19de eeuw]
 Brugge, Stadsarchief, Handschriften, ms. 7
 Hoste & Meulemeester, A 13
8. ***Levens der besonderste schilders, beeldhauwers, enz. der stad Brugge (De San, Goddyn, Ledoulx, Verschoot, enz.)***
 Pieter Le Doulx (manuscript door) (bron: veilingcatalogus) [?]
 Bewaarplaats onbekend
 Hoste & Meulemeester, B 4
 Veilingcatalogus 1808, folio 114 (*alle in een gebonden; manuscript door d'Heer P. Ledoulx*)
9. ***Levens der geleerde ende vermaerde mannen der stad van Brugge, twee volumes***
 Pieter Le Doulx, constschilder (opgesteld door) (bron: handschrift) [ca. 1800]
 Brugge, Stadsarchief, Handschriften, ms. 18
 Hoste & Meulemeester, A 9
 Veilingcatalogus 1808, folio 89 (*eygenhandig handschrift met ingevoegde portraiten; 2 groote deelen gecartonneert*)
 Provenances: Joseph van Huerne; verzameling De Pélichy-Van Huerne; Anselm vanden Bogaerde; Antwerpen, veilingshuis A. de Tavernier, 1929 ('Brugse bibliofiel', nog niet geïdentificeerd)
10. ***Kort begriip der geleerde mannen van het Nederland (volgens Guicciardini)***
 Pieter Le Doulx (bron: veilingcatalogus) [omstreeks 1800]
 Brugge, Stadsarchief, Archief Gilliodts, 92
 Hoste & Meulemeester, A 10
 Veilingcatalogus 1808, folio 105 (*eygenhandig handschrift van d'Heer Ledoulx, ingenaeyd*)
 Provenances: Joseph van Huerne, Louis Gilliodts-Van Severen
11. ***Levens van verscheyde geleerde en vermaerde mannen van 't Nederland***
 Pieter Le Doulx (door) (bron: veilingcatalogus) [?]
 Bewaarplaats onbekend

- Hoste & Meulemeester, B 7
Veilingscatalogus 1808, folio 90 (*eygenhandig handschrift met ingevoegde plaeten, ingenaeyd*)
Provenance: Joseph van Huerne
12. ***Levens der graven van Vlaenderen***
Petrus Le Doulx, konstschilder (*bij een versaemelt en betrocken uijt verscheijde historij-schrijvers door*) (bron: handschrift) 1806
Brugge, Openbare Bibliotheek, ms. 440
Hoste & Meulemeester, A 12
Veilingscatalogus 1808, folio 88 (*eygenhandig handschrift, met geschilderde blazoenen en ingevoegde plaeten, ingenaeyd*)
Provenance: Willem Deys (1829)
- 13 a. ***Alle de wetten der stad van Brugghe, 1250-1797, twee volumes***
Pieter Le Doulx sr., *raed, schepen en hooftman*; vervolledigd door Pieter Le Doulx jr., *konstschilder (vervolgt door zynen zoon; den welken ... gevoegd heeft eenen index der wapens ...)* (bron: handschrift) [18de eeuw]
Brugge, Openbare Bibliotheek, ms. 445
Hoste & Meulemeester, A 7
Veilingscatalogus 1808, folio 93 (*alle de wapens in couleuren zyn extra schoon geschilderd*)
Provenance: Willem Deys (1829)
- 13 b. ***De Wetten der stad Brugghe, 1329-1617, twee volumes***
Pieter Le Doulx (bron: veilingscatalogus Jean de Pélichy-Van Huerne) [?]
Bewaarplaats onbekend
Hoste & Meulemeester, –
Veilingscatalogus Jean de Pélichy-Van Huerne (1860), 1266
Provenances: Joseph van Huerne, Jean de Pélichy-Van Huerne
14. ***Eene korte beschryvinghe van de heeren hooghbailliu's van de stad Brugghe en van den lande van den Vrye***
Pieter Le Doulx (bron: veilingscatalogus Jean de Pélichy-Van Huerne) [?]
Bewaarplaats onbekend

Hoste & Meulemeester, –
Veilingscatalogus Jean de Pélichy-Van Huerne (1860), 1266
Provenances: Joseph van Huerne, Jean de Pélichy-Van Huerne

15. ***Recherches des antiquités de noblesse de la ville de Bruges***

Pieter Le Doulx, *peintre (par)* (bron: veilingscatalogus) [vanaf 1764]

Bewaarplaats onbekend

Hoste & Meulemeester, B 9

Veilingscatalogus folio 92 (*manuscrit cartonné; tous les blazon de cet ouvrage sont très-bien dessinés à l'encre de la Chine*)

Provenance: Willem Deys (1829) (*cet ouvrage a été commencé en l'année 1764, en mis en ordre alphabétique, par P. Ledoulx peintre; in-fol. cartonné; les armoiries sont supérieurement bien dessinées, au nombre de 1146*)

PARTICULIERE VERHALEN

16–17. ***Beschryving van den luysterlyken en glorieusen intré van Franciscus Josephus Beyts, gecroont binnen Loven primus in de universtiteyt***

Pieter Le Doulx (handschrift door) (bron: veilingscatalogus)

[1782?]

Eenige jaerschriften die gestaen gestaen hebben op differente plaetzen en huysen ten dage van den meergenoemden intrede)

Pieter Le Doulx (*met figueren en blazoenen geschreven en geteekent door*) (bron: veilingscatalogus)

[1782?]

Bewaarplaats onbekend

Hoste & Meulemeester, –

Veilingscatalogus 1808, quarto 15 (*samen in eenen band met gelegenheidsdrukwerk naar aanleiding van deze feestelijke inhuldiging*)

18. ***Het leven, martelie ende dood van pater Bartholomeus de Blende ... in het land van Paraquarien, 1715***

Pieter Le Doulx sr., *Raed ende Oud-Schepen en Hoofdman der stad Brugge* (opgesteld door) (bron: veilingscatalogus); bewerkt door Pieter Doulx jr. ? [na 1715]

Bewaarplaats onbekend

Hoste & Meulemeester, –

Veilingscatalogus 1808, quarto bis 121 (*manuscript met vele ingevoegde plaeten; ingen[aaid]*)

19. ***De Glorie der Stad Brugge ofte geschiedenissen ven het Heylig ende Dierbaer Bloed ons Heeren Jesu Christi***
Pieter Le Doulx (*opgesteld ende getrokken uyt verscheyde schryvers door*)
(bron: handschrift) 179
Brugge, Archief Edele Confrérie van het Heilig Bloed
Hoste & Meulemeester, A 4
Provenances: Willem Deys (1829); Joseph van Huerne (vermoedelijk)
20. ***Eene korte beschryvinge van den Jubilé van 't H. Bloed ten jaere 1686***
Pieter Le Doulx (door) (bron: veilingcatalogus) [?]
Bewaarplaats onbekend
Hoste & Meulemeester, –
Veilingcatalogus 1808, quarto 16 (samen gebonden met drukwerk over deze jubileumprocessie)

BRUGSE MONUMENTEN

21. ***Aenteekeningen wegens het Brugsche stads-huys***
[Pieter Le Doulx] [vóór 1786]
Brugge, Openbare Bibliotheek, ms. 448
Hoste & Meulemeester, A 8
Provenance: Willem Deys (1829)
22. ***Kortbondig verhael van de kapelle van den heyligen Carolus Borromeus [Sint-Donaaskerk]***
Pieter Le Doulx (door) (bron: veilingcatalogus) [?]
Bewaarplaats onbekend
Hoste & Meulemeester, B 10
Veilingcatalogus, folio 102 (manuscript, in een lot samen met twee andere manuscripten: een *Oratio panegyrica et moralis* voor Carolus Borromeus, door Joannes Verslype, 1725, en een anonieme *Oratio in laudem divi Thomae Aquinatis*)
Provenance: Willem Deys (1829)
23. ***Kort verhael van de capelle van den H. Christophorus by de groote marckt binnen de stad Brugghe***
Pieter Le Doulx (bron: veilingcatalogus Jean de Pélichy-Van Huerne) [?]
Bewaarplaats onbekend

Hoste & Meulemeester, –
Veilingscatalogus Jean de Pélichy-Van Huerne (1860), 1266
Provenances: Joseph van Huerne, Jean de Pélichy-Van Huerne

24. *De versterkinge der stad Brugge*

Pieter Le Doulx (manuscript van) (bron: veilingscatalogus) [?]
Bewaarplaats onbekend
Hoste & Meulemeester, B 13
Veilingscatalogus 1808, folio 106 (*met eene gravure verbeeldende den Hallen-Toorn [sic], gelyk dien voor dezen was, ingenaeyd*)

ANDERE BRUGSE ONDERWERPEN

25. *Eenige opschriften van grafstenen liggen in verscheyde kerken, zoo binnen als buyten Brugge*

Pieter Le Doulx, (*met blazoenen in inkt geteekent door*) (bron: veilingscatalogus) [?]
Bewaarplaats onbekend
Hoste & Meulemeester, B 8
Veilingscatalogus 1808, folio 91 (*gebonden in perkement*)

26. *Un cahier de blazons*

Pieter Le Doulx (*superieurement peints par*) (bron: veilingscatalogus) [?]
Bewaarplaats onbekend
Hoste & Meulemeester, B 11
Veilingscatalogus, folio 103

27. *Leven en mirakelen van Sinte-Godelieve*

Cornelius Fredricus de Langhe; tekeningen toegeschreven aan Pieter Le Doulx (bron: handschrift) [omstreeks 1802]
Brugge, Sint-Godelieveabdij
Hoste & Meulemeester, A 11
Provenance: Joseph van Huerne

28. ***Eenige memorien, zoo van uytvindinge der Konsten als doorlugtige Mannen (Waterhalle, Lakenhalle, familie Haveskerke, Berg Vesuvius, enz.), één farde***
 Pieter Le Doulx (geschreven door) (bron: veilingcatalogus) [?]
 Bewaarplaats onbekend
 Hoste & Meulemeester, B 2
 Veilingcatalogus 1808, folio 110 (*alle in een farde*)
29. ***Den opgang, ondergang en jegenwoordigen stand der Koninklyke Academie ... van Brugge***
 [?] (opgesteld door) Pieter Le Doulx (*vervolgt door; eygenhandig handschrift*) (bron: veilingcatalogus) 1776, en verdergezet
 Bewaarplaats onbekend [Brugge, Openbare Bibliotheek, ms. 640?]
 Hoste & Meulemeester, B 3
 Veilingcatalogus, folio 112 (*eygenhandig handschrift, in eenen band*)
30. ***Beschryving van den oorsprong van de ridderlyke steekspelen en van het ridderlyck Gezelschap van den Witten Beer, ... tot en met 1788***
 [Pieter Le Doulx] (bron: A. Van den Abeele, *Het Ridderlyck Gezelschap van de Witte Beer: steekspelen tijdnes de late middeleeuwen*, Brugge, 2000, p. 12, 16, 153) [na 1788]
 Brugge, Stadsarchief, Handschriften, ms. 3
 Hoste & Meulemeester, –
 Provenances (vemoedelijk): Joseph van Huerne, Jean de Pélichy-Van Huerne
31. ***Beschrijvinge van den oorspronck der ridderlycke steeckspeelen ..., [en verder: schuttersgilden, rederijersgilden, broederschap van Onze-Lieve-Vrouw van den Drogenboom, Bogardenschool]***
 Pieter Le Doulx, *konstschilder* (alles opgesteld door) (bron: veilingcatalogus) [?]
 Bewaarplaats onbekend
 Hoste & Meulemeester, B 6
 Veilingcatalogus 1808, folio 86 (*manuscript, vervuld met zeer net geschilderde blazoenen*)

BRUGSE HISTORISCHE DOCUMENTEN GEKOPIEERD

32. *Eenen ouden handboek der goederen van 't Commun van O.L.V. Kerke in Brugge, twee volumes*

Pieter Le Doulx (gemaakt door) (bron: veilingcatalogus) [?]

Bewaarplaats onbekend

Hoste & Meulemeester, B 12

Veilingcatalogus 1808, folio 104

DAMME

33. *Beschryvinge der stad van Damme*

Pieter Le Doulx, *konstschilder* (opgesteld door) (bron: veilingcatalogus) 1807

Bewaarplaats onbekend

Hoste & Meulemeester, B 5

Veilingcatalogus 1808, folio 85 (*manuscript met ingevoegde teekeninge en land-kaerte*)

HANDSCRIFTEN ONTERECHT AAN PIETER LE DOULX TOEGESCHREVEN

Wetter der stede van Brugghe, 1322-1792, drie volumes

Jan-Antoon Kerckhof; vervolgens aangevuld (bron: handschrift) 1670; [aanvullingen na 1792]

Brugge, Openbare Bibliotheek, ms. 444

Hoste & Meulemeester, A 3

Provenances: C.F. Huwijn de Ter Heyden; Patrice de Beaucourt de Noortvelde (1793); Willem Deys (1829)

Pieter Le Doulx' biografieën: een kennismaking met de handschriften uit het Stadsarchief

Noël Geirnaert

De Brugse kunstenaar Pieter Le Doulx heeft tot in de eerste jaren van de 19de eeuw als amateurhistoricus gewerkt aan twee groots opgezette collecties met alles samen een duizendtal biografieën van stadsgenoten. Waarschijnlijk was hij zich bewust van het feit dat hij leefde op het snijpunt van twee tijdperken: de oude standenstaat van het Ancien Régime in de Oostenrijkse Nederlanden leek vanaf 1795 definitief vervangen door de moderne maatschappij waarin Brugge deel uitmaakte van het nieuwe republikeinse Frankrijk. In zijn werken legde hij het Brugse verleden vast, maar daarnaast was hij ook de kroniekschrijver van zijn eigen tijd.

Dit blijkt al uit zijn *Levens der konst-schilders, konstenaers en konstenaeressen (...)* *De welke van de stad van Brugge gebooren syn, ofte aldaer hunne konsten geoeffent hebben; verrijkt met veel aenmerkelyke en historische aentekeningen, getrokken uyt verscheyde Schryvers, hand-schriften en andere bewys-stukken.* Dit eigenhandig door Le Doulx geschreven handschrift is duidelijk bedoeld als net-exemplaar, geen kladtekst. Het boek meet 24,5 × 37,5 cm en zit in een band van leer over karton. De bladen meten 23,5 × 37 cm, de tekst, in een goed leesbaar modern cursief humanistisch schrift, is meestal geschreven in een kader van 21 × 34 cm. Vóór de 250 eigentijds gepagineerde bladzijden bevinden zich nog twintig met romeinse cijfers gepagineerde bladzijden met het titelblad (I), een lofdicht op de auteur door zijn vriend, de augustijner lekenbroeder Augustinus Baude (III-V), enkele blanco bladen (VI-VIII), de opdracht door de auteur, gedateerd in 1795, waarin hij zijn werk aanbiedt aan de stedelijke kunstacademie, uit dankbaarheid voor zijn opleiding 50 jaar eerder, gevolgd door een bericht aan de lezer (IX-X). Daarna volgt nog een uitvoerige Voorrede, waarin de auteur verwijst naar het werk van zijn voorbeeld J.-P. van Male, en vooral naar het archief van de Academie, met een transcriptie van de Memorielijst van de Brugse schilders. In de eigenlijke tekst (1-255) behandelt hij achtereenvolgens de kunstenaars, hoofdzakelijk schilders, uit de 15de eeuw (1-10), de 16de eeuw (11-35), de 17de

eeuw (36–100), de 18de eeuw (101–119) en de kunstenaars die in 1795 nog in leven waren (119–217). Vervolgens komen nog een aantal aanvullingen in verband met 16de en 17de-eeuwse kunstenaars (218–227) en de geschiedenis van de Academie (232–242, aangevuld met een los en apart gepagineerd katern). Het eigenlijke handschrift eindigt met een uitvoerige uiteenzetting over de vroege drukkunst in Brugge (244–255), een Sluitrede (256–259), de wapenschilden van een aantal Brugse kunstenaars (260–261), en vier ongenummerde pagina's met een door Le Doulx opgestelde index. De namen van de kunstenaars zijn door Le Doulx met roze waterverf onderstreept. Behalve de hierboven vermelde twee pagina's met wapenschilden is het handschrift niet geïllustreerd. Le Doulx heeft zijn handschrift in 1795 aangeboden aan de stedelijke Academie voor Schone Kunsten, opgericht in 1717 en niet afgeschafte bij de ondergang van het Ancien Régime. Na 1795 heeft hij zijn tekst echter nog verder aangevuld en up to date gehouden tot in 1801, op nog 32 ingeplakte bladen en papierstroken verspreid over het handschrift. Vermeldenswaard is nog dat de notitie over Le Doulx zelf van de hand is van zijn vriend Augustinus Baude (200–203). Alles samen bevat het handschrift informatie over 158 Brugse kunstenaars van de 15de tot het begin van de 19de eeuw. Het handschrift van Pieter Le Doulx is samen met het archief van de Brugse Academie in het Stadsarchief terechtgekomen. Sinds 1960 kreeg het inventarisnummer 230 van het archief van de Academie (reeks 409 van het Oud Archief).

Het tweedelige handschrift *Levens der Geleerde ende Vermaerde Mannen Der Stad van Brugge De-Welke binnen deselve Stad, ofte in andere Steden ofte Landen hun vermaerd gemaect hebben door hunne Geleertheit, Schriften, ende Wetenschappen, ende daerdoor verdienen een Onsterffelijcken naem, Verrijckt met veel aenmerckelijke Historijsche Aentekeningen*, is steeds in het bezit van Pieter Le Doulx gebleven. Hij is er blijven aan werken tot in 1803. In 1808 kwam het terecht in de bibliotheek van Joseph van Huerne, later De Pélicy-Van Huerne. In 1860 werd het verworven door Anselme-Jean vanden Bogaerde. Uiteindelijk werd het handschrift in 1929 door het Brugse stadsbestuur aangekocht te Antwerpen op de veiling De Tavernier van de bibliotheek van J.B. Coppieters Stockhove. Het berustte daarna steeds in de handschriftencollectie van het Stadsarchief (reeks 539 van het Oud Archief) en kreeg in 1984 het inventarisnummer 18. Het eerste volume, in een perkamenten band over karton, meet 22 × 35 cm en telt 525 pagina's van 20,5 × 33 cm. Vóór de eigenlijke tekst hebben twee vrienden van Le Doulx, Johannes Quicke en Augustinus Baude, elk een lofdicht op de auteur neergepend. Op het einde heeft de auteur nog een index toegevoegd. Daaruit blijkt dat ook dit handschrift een net-exemplaar is, waaraan de auteur echter tot op hoge leeftijd is blijven werken. De 505 pagina's tekst in het eerste volume zijn aangevuld door de auteur met nog eens 45 verspreid in het handschrift ingeplakte bladen en stroken. Daarnaast heeft Le Doulx nog voor illustraties gezorgd, geen eigen tekeningen, maar vooral ingelaste gravures, meestal portretten van door hem behandelde figuren, maar ook de gravure met het *Imago Flandriae* van

Lubertus Hautscilt (begin 15de eeuw). Het eerste volume bevat 304 levensbeschrijvingen, geïllustreerd met 23 gravures en twee tekeningen. Eén waterverftekening, uit 1801, van de hand van Bernardus Fricx, is een kopie van een nog onbekend portret van Pieter Pourbus van de Spaans-Brugse humanist Juan Luis Vives. Het tweede volume, in een nieuwe perkamenten band over karton, met twee recente schutbladen, meet 21 × 35 cm en telt 534 pagina's, gevolgd door een niet gepagineerde index van 4 pagina's. Vóór de eigenlijke tekst is nog een brief van 28 februari 1819 aan de latere eigenaar Van Huerne ingeplakt. De 534 pagina's zijn aangevuld met 75 verspreid in het handschrift toegevoegde bladen en stroken. In het tweede deel zijn slechts een tiental portretgravures bijgevoegd, maar daarnaast zijn ook nog zes kleine drukwerkjes (overlijdensberichten, brochures) ingelast. Vermeldenswaard zijn nog drie waterverftekeningen die gebaseerd zijn op portretschilderijen van Pieter Le Doulx. Het tweede volume bevat informatie over 534 Bruggelingen of met Brugge gelieerde prominente persoonlijkheden. Alles samen bevat het tweedelige handschrift dus gegevens over 838 Brugse prominenten. In zijn eerste deel probeerde Le Doulx een chronologische lijn te handhaven, in het tweede volume zou hij zich toespitsen op zijn eigen tijd. Deze structuur is nogal los, ook omdat hij zijn tekst steeds bleef aanpassen en bijvullen. Vooral het tweede volume heeft heel wat schade opgelopen in de Tweede Wereldoorlog. Daarom is het handschrift in 2007 gerestaureerd in het atelier van Marijn de Valk (Middelburg, Nederland). De kogelgaten uit 1944 zijn hersteld, weliswaar met tekstverlies, de band is vernieuwd.

De handschriften van Pieter Le Doulx zijn geen archiefdocumenten in de eigenlijke zin van het woord. Voor de Brugse geschiedenis zijn ze van groot belang. Ze zijn uitstekend leesbaar, dikwijls gebaseerd op authentiek bronnenmateriaal en oudere literatuur. Pieter Le Doulx was geen bijzonder getalenteerd historicus, maar een vlijtige compiler van allerlei gegevens, zonder veel originaliteit. Net daardoor wint zijn werk aan betrouwbaarheid en bruikbaarheid voor de huidige speurders naar historische informatie.

Pieter Le Doulx in de geschiedschrijving van zijn tijd

Tom Verschaffel

In de 18de eeuw hebben velen zich met de geschiedenis beziggehouden. Het historisch onderzoek was echter niet geprofessionaliseerd. Geschiedenis had geen eigen plaats in het onderwijs en dus was er ook geen specifieke opleiding tot ‘historicus’. Wie historisch onderzoek deed en historische teksten schreef was dus, noodzakelijk, altijd eerst iets anders. Wie hogere studies had gedaan, had (na zijn voorbereidende opleiding in de artes) geneeskunde, theologie of rechten (al dan niet kerkelijk recht) gestudeerd. Een historicus kon dus niet als lesgever geschiedenis aan de kost komen, en ook van zijn pen leven was geen optie. Hij – het ging zo goed als uitsluitend over mannen – had dan ook altijd een ander beroep. In de praktijk waren het vooral geestelijken, en meer bepaald regulieren, die zich op historisch werk konden toelagen. Zij hoefden zich immers niet om hun levensonderhoud te bekommeren en werden in een aantal gevallen zelfs door hun oversten van hun andere taken ontheven en voor de geschiedschrijving ‘vrijgesteld’.

Dat deze geestelijke historici zich in de eerste plaats op de religieuze en kerkelijke geschiedenis toelegden, dat ligt voor de hand. Daar beperkten ze zich echter niet toe. Veel geestelijken schreven ook profane geschiedenissen. Tot na het midden van de 18de eeuw waren dat dan vooral lokale en gewestelijke geschiedenissen: historische beschrijvingen en kronieken van steden en van de oude provincies. Zij waren hoofdzakelijk dynastiek van karakter: de geschiedenis werd ingedeeld volgens de opeenvolgende dynastieën en de bewindsperiodes van de graven en hertogen van het betreffende gewest. Deze geschiedenissen stonden in tradities van gewestelijke geschiedschrijving, die over het algemeen tot de middeleeuwen teruggingen. In het graafschap Vlaanderen was dit de traditie van de ‘Flandria Generosa’, Nicolas Despars, Jacobus de Meyere, in de 18de eeuw besloten met de luxueuze, meerdelige *Chronyke van Vlaanderen*, 1728–1736, bezorgd door de Brugse drukker-uitgever Andreas Wydts.

Op het vlak van de lokale en stedelijke geschiedschrijving kent Brugge een levendige traditie, met een belangrijke vertegenwoordiger in de persoon van

Charles François Custis (1704–1752). Deze jurist, in 1727 tot de adelstand verheven, liet slechts één uitgegeven werk na, de *Jaer-boecken der stad Brugge* (1738), maar daarnaast ook een groot aantal manuscripten, in het Latijn en vooral het Frans. Dat waren niet zozeer geschiedenissen, als wel verzamelingen van informatie en documenten uit de Brugse geschiedenis. Ook op het vlak van de nationale bibliografie was Custis actief en zo stelde hij, onder de titels *Bibliothèque historiques belgiques* en *Bibliographie des Pays Bas* (Koninklijke Bibliotheek Brussel) de eerste werkelijke historische bibliografieën van het land samen. Zoals typisch voor de periode was de nationale invulling daarvan dubbel: zijn werk betrof de volledige Nederlanden, maar tegelijk maakte hij een duidelijk onderscheid tussen Noord en Zuid en richtte zijn aandacht zich vooral op de Zuid-Nederlandse geschiedenis. Ook liet hij een *Bibliothèque choisie d'un gentilhomme* (Universiteitsbibliotheek Gent) na, een 'ideale bibliotheek' voor de historisch geïnteresseerde, en als zodanig een uitzonderlijk document in de Nederlanden. Rond die tijd werkte ook de priester Jan Pieter van Male (1681–1735). Hij was in de eerste plaats rederijker en dichter, maar ook hij liet, behalve een postuum gepubliceerde *Geschiedenis van Vlaenderen* (over de Opstand van de 16de eeuw en de nasleep ervan), een aantal manuscripten na met informatie over de Brugse geschiedenis, onder meer een *Nauwkeurighe beschryvinghe vande oude ende hedendaegsche stand van Brugghe* (Openbare Bibliotheek Brugge) en een *Amphitheatrum illustrium scriptorum aliorumque doctorum virorum Brugensium en Franconatentium* (Koninklijke Bibliotheek Brussel), een verzameling van levensbeschrijvingen van beroemde Bruggelingen. Custis en Van Male vertegenwoordigen de traditie van de polyhistorie, van de 'veelschrijvers' die op vele terreinen (zeer) productief zijn, en van de eruditie, waarbij de verzameling van documenten en de 'vermelding' van historische gegevens een op zichzelf staande activiteit vormen.

In de loop van de tweede helft van de 18de eeuw, en in het bijzonder vanaf de jaren 1770, maakte de geschiedschrijving in de Oostenrijkse Nederlanden een grote evolutie door. De lokale en gewestelijke geschiedenis werd overschaduwd en deels vervangen door de 'nationale' geschiedenis. Historici richtten hun aandacht voortaan op de geschiedenis van de Oostenrijkse Nederlanden als geheel of stelden die in elk geval als (eind)doel voor. Vooral de Koninklijke en Keizerlijke Academie voor Wetenschappen en Letteren van Brussel (opgericht in 1772) speelde daarbij een grote rol. Onder meer met het uitschrijven van historische prijsvragen stimuleerde zij niet alleen het historisch onderzoek, maar stuurde zij dat ook in een bepaalde richting. Dit resulteerde onder meer in het werk van Jean Des Roches (1740–1787), de secretaris van de Academie, die in 1787 het eerste deel van een *Histoire générale des Pays-Bas* publiceerde. Dit werk kan worden beschouwd als de eerste – door de dood van de auteur nog in datzelfde jaar weliswaar onvoltooid gebleven – nationale geschiedenis van het land.

Dat er zich in de Oostenrijkse Nederlanden een zekere ‘nationalisering’ van de geschiedschrijving voordeed, impliceert dat de gewestelijke geschiedschrijving aan relevantie inboette en dat er minder werken op dat vlak het licht zagen. Toch bleven sommigen daarmee bezig, meer bepaald op het gebied van de lokale geschiedschrijving. Zeker in de steden bleven velen actief. In Brugge werden Custis en Van Male na- en opgevolgd door Patrice Antoine Beaucourt de Noortvelde (1720–1796) en Pieter Le Doulx (1730–1807). Het is typerend voor de periode dat niet-geestelijken een groter aandeel in de geschiedschrijving op zich nemen. Beaucourt de Noortvelde was zoals Custis edelman en jurist, en als literator en geschiedschrijver actief in het Latijn, het Frans en het Nederlands. Zijn historisch werk omvat onder meer een geschiedenis van het Brugse Vrije (1764), maar ook een opvallende *Beschryving van den opgank, voortgank en ondergank der Brugschen koophandel* (1775).

Pieter Le Doulx was de zoon van een gelijknamige vader, die uit Oostende naar Brugge was gekomen. De zoon werd schilder, opgeleid in de Brugse academie, door Matthias de Visch en Jan Garemijn. Beiden waren echter ook gepassioneerd door het lokale verleden en hebben, in de polyhistorische en erudiete traditie, uitgebreide verzamelingen van historische informatie nagelaten. Pieter senior werkte als jongeman aan een kroniek van de Brugse geschiedenis tot het jaar 1766 (het jaar waar Van Male de draad zou opnemen). Pieter junior koos veeleer voor de persoonsgebonden aanpak en legde zich op de ‘beroemde mannen’ toe. Hij verzamelde de levens van de graven van Vlaanderen en, in navolging van Van Male, ook van de *Geleerde en vermaerde mannen der stad Brugge* (voltooid ca. 1800). Hij schreef ook over de levens van de graven van Vlaanderen. Daarnaast bracht hij biografische notities samen met *De levens der konst-schilders, konstenaers en konstenaeressen*, die in Brugge geboren zijn of ‘aldaer hunne konsten geoeffent hebben’, te beginnen met Jan van Eyck. Ondanks de oudere en bekende voorbeelden van ‘de levens’ van Giorgio Vasari (1550) en van het *Schilderboeck* (1604) van Karel van Mander, is een dergelijke onderneming op het einde van de 18de eeuw nog steeds ongebruikelijk. De Brugse priester Jan Baptist Dienberghe (1756–1812) kende het manuscript van Le Doulx en zette het werk verder.

LITERATUURLIJST

- R. De Laere, 'Pieter Le Doulx, een veelzijdig kunstenaar', in: *Brugge Die Scone*, jg. 29, afl. 3, sept. 2008, p. 45.
- A. De Poorter, *Catalogue des manuscrits de la Bibliothèque publique de la ville de Bruges*, Gembloux-Parijs, 1934.
- A. Dewitte, 'De verkoop van de kostbaarheden van Petrus Le Doulx II, konstschilder tot Brugge in Vlaenderen 1808', in: *Biekorf*, 92 (1992), p. 45-47.
- A. Dewitte, 'Nog Petrus Le Doulx II', in: *Biekorf*, 92 (1992), p. 179.
- A. Dewitte, 'Historiografie te Brugge in de 18de eeuw', in: *Biekorf*, 97 (1997), p. 97-104.
- J. D'hondt en N. Geirnaert, 'Bronnen van het Stadsarchief: De handschriften Le Doulx', in: *Archiefleven. Nieuwsbrief van het Stadsarchief van Brugge*, jg. 19, afl. 2, april 2012, p. 2-3.
- J. D'hondt en I. Verrept (red.), *Veelvuldige Chineesche gezichten. China-belangstelling in Brugge in de 18de en 19de eeuw*, Brugge, 2006.
- A. Dobbelaere, *Van kokosbeker tot blanc de chine: Exotisme in de Zuidelijke Nederlanden: de Brugse kunstcollectie van Joseph van Huerne (1752-1844)*. Licentiaatsverhandeling, KU Leuven, dept. Geschiedenis, 2002.
- N. Geirnaert, *Inventaris van de handschriften in het Stadsarchief te Brugge, Brugge, 1984 (Brugse geschiedbronnen uitgegeven door het Gemeentebestuur van Brugge, XIV)*.
- J. Haelters e.a., 'The first historic record of a humpback whale (*Megaptera novae angliae*) from the Low Countries (Southern bight of the North Sea)', in: *Lutra*, 53 (2010) 2, p. 93-100.
- A. Hoste en J.L. Meulemeester., *Pieter Le Doulx en een Brugs Sint-Godelievehandschrift*, Gistel, 1989
- S. Janssens, 'Pieter Ledoulx, Jan Karel Verbrugge en het Oosters Album', in: *Oosters Album (Museum Brugge, 0000.GRO3119.11)* (Bronnen in context 7), Brugge, 2022, p. 11-14.
- J.L. Meulemeester, 'Enkele albums met akwarellen van Pieter Le Doulx uit de Koninklijke Bibliotheek in Brussel', in: *Brugs Ommeland*, 27 (1987), p. 161-172.
- J.L. Meulemeester, 'Doulx (Pieter Le)', in: *Nationaal Biografisch Woordenboek*, 13 (1990), kol. 248-251 (met vermelding van alle overige relevante oudere literatuur).
- L. Vandamme (ed.), *The Founding Fathers: het bibliotheeklandschap in Brugge omstreeks 1800*, Brugge, 2004.

L. Vandamme, 'China-belangstelling in Brugse bibliotheken in de 18de eeuw', in: *Oosters Album (Museum Brugge, 0000.GRO3119.11)* (Bronnen in context 7), Brugge, 2022, p. 15–19.

C. Van de Velde, *Stedelijke Musea Brugge. Steinmetzkabinet. Catalogus van de tekeningen*. 2 dln. Brugge, 1984.

T. Verschaffel, *De hoed en de hond. Geschiedschrijving in de Zuidelijke Nederlanden 1715 –1794*, Hilversum, 1998.

H. Vlieghe, *Stedelijke Musea Brugge. Catalogus Schilderijen 17de en 18de eeuw*, Brugge, 1994.

Index van personen

- a Fine of vanden Hende, Petrus (augustijn –
wijbisschop van Luik) II, 139
- a Gelria, Gotofridus (predikheer – doctor
aan de Sorbonne) II, 141
- à Pictavia (van Poitiers), Guilielmus
(kanunnik Sint-Donaas – bisschop St.
Omer) II, 173
- a Precipiano, Hubertus Guilielmus
(bisschop van Brugge) I, 279–282
- a Quereù of Vereecken, Guilielmus
(predikheer) II, 141
- a Sancto Emilano, Alphonsus (karmeliet)
II, 145
- a Villa Vincentio, Laurentius (augustijn –
schrijver) II, 139
- a Wardo, Joannes (religieus Duinenabdij –
theoloog) II, 134
- ab Arundine of van Riedt, Joannes (prior
klooster van Utrecht – theoloog –
schrijver) I, 452
- ab Aviano, Marcus (kapucijn – predikant en
apostelrijk missionaris – verrichtte
mirakels) I, 473–475
- Abseele, Guilielmus (kartuizer) II, 138
- Acket, Joannes (dichter – rederijker)
II, 152
- Adornes, Petrus (burgemeester van Brugge)
I, 78–83
- Adornes, Petrus (kanunnik van Sint-Pieters
te Rijsel) II, 379
- Adornes, Tertius Anselmus Opitius (heer
van Nieuwvliet) II, 377–379
- Adriansen, Cornelius (guardiaan van
klooster van Brugge – predikant tegen
de ketters) I, 244–246
- Aerts, Antonius (pastoor – schrijver)
II, 157–158
- Aerts, Georgius (schepen van Brugge)
II, 257–258
- Aerts, Paulus (ridder – lijfarts koning
Denemarken) I, 415–416
- Aerts, Petrus (pastoor parochie Sint-
Walburga – theoloog) I, 469–472
- Aerts, Rochus (beeldhouwer) III, 51
- Agrette, Claudius (licentiaat in de rechten –
kannunik Sint-Donaas) I, 361
- Aldenburgensis of Van Oudenburg,
Joannes (karmeliet) II, 145
- Alio, Antonius (secretaris van de bisschop
van Brugge) II, 372–373
- Allaert, Joannes (minderbroeder) II, 146
- Alphonsi, Joannes (Kardinaal Rooms
Katholieke kerk) I, 504–505
- Anchemant, Pieter (raadsheer van
aartshertog Maximiliaan – diplomaat)
I, 430–431
- Andries, Judocus (jezuïet – predikant)
II, 138
- Apollonius, Livinus (schoolmeester)
II, 205
- Appius (Appe), Allaerd (dichter –
gildebroeder) II, 150
- Arents, Donatius Joannes (aartsdiaken
bisdome Brugge) I, 371
- Arnoldi, Adrianus (bisschop–suffragaan
van Kamerijk – schrijver) I, 456
- Arrazola de Onate, Marcus Albertus (ridder
– edelman) II, 191–194
- Arschot, Judocus (kunstschilder) III, 72
- Arundine (van Riede), Joannes (bisschop)
II, 148
- Audejans, Hubertus (kannunik en
penitencier van de Sint-Donaaskerk te
Brugge) I, 297–298
- Aulnoij (Alnosius), Joannes (geneesheer in
Tilburg of Tivoli – schrijver) II, 206–
207
- Bachusius, Joannes (orator – priester –
astroloog) II, 41
- Bachusius, Tilmannus (orator – jansenist –

- schrijver) II, 39–41
- Balckemeulen, Laurentius (predikheer – theoloog) II, 142
- Balduinus (graaf van Vlaanderen en Henegouwen) I, 455–456
- Balleé, Joannes (dichter – saaiwever) II, 95–101
- Baltin, Adrianus (rechtsgeleerde) I, 205–206
- Bancius of vander Banck, Leander (religieus Duinenabdij) II, 134
- Bard, Olivier (kunstschilder) III, 26
- Baron d'Ongnijes, Ludovicus Theodorus (eerst krijgsheer en vervolgens geestelijke) I, 310–315
- Bart, Laurentius (dichter) II, 152–153
- Basserij, Guilielmus (dertiende bisschop van Brugge) I, 307–309
- Baude, Joannes Baptista (dichter) II, 297–303
- Baudens, Paulus (licentiaat in de godsgeleerdheid) II, 235–236
- Bauhusius, Bernardus (jezuïet) II, 136
- Bauhusius, Gibbertus (kartuizer) II, 138
- Bauwens, Bernardus (kunstschilder) III, 205
- Bave, Franciscus (deken Sint-Donaas) II, 130–131
- Beaucourt, Patritius (rechtsgeleerde – schrijver – geschiedkundige) II, 63–67
- Bedet, Balduinus (kunstschilder) III, 47
- Beerblock, Joannes (kunstschilder) III, 206–210
- Beerens, Gilles (schoolmeester) I, 380–382
- Beernaardt, Philippus (kunstschilder) III, 58
- Beernaert, Jacobus (kunstschilder) III, 83–84
- Beijer, Joannes Baptiste (zeevaarder) II, 482–483
- Beijts, Franciscus Josephus (letterkundige – dichter) II, 239–244
- Benichia, Livina (miniatureschilder) III, 218
- Benichius, Simon (miniatureschilder) III, 11
- Benoit, Theodorus (secretaris van de bisschop – kanunnik Sint-Donaas) II, 232–233
- Bercken, Ludovicus (diamantsplijter – uitvinder) I, 64
- Bernardus, Paulus (graaf van Fontaine – veldheer – hoogbaljuw van Brugge en het Brugse Vrije) I, 494–498
- Bersée, Jacobus (kunstschilder) III, 76
- Bertha, Ludovicus (Daniel; procurator – predikant) II, 469
- Bertha, Ludovicus (predikheer – prior van het klooster van Brugge) II, 142
- Bertholomeus, Joannes (kunstschilder) III, 42
- Billoo, Joannes (kunstschilder) III, 119
- Bisschop, Valentinus (jezuïet – missionaris in Holland) I, 472
- Bladelin, Pieter (tresorier van de stad Brugge – hofmeester van Filips de Goede) I, 110–111
- Blaize of Blazeus, Jacobus (bisschop van Namen en Sint-Omaars – predikant) I, 241–242
- Blanckaert, Nicolaus (predikheer – theoloog) II, 142
- Blasen, Walterus (dichter – rederijker) II, 154
- Blessij, Joannes (licentiaat in de godheid) II, 228
- Blommaert, Michael (karmeliet) II, 143
- Blomme, Augustinus (religieus Eekhoutabdij – wiskundige – schrijver) I, 423–424; II 135
- Blondeel, Lancelot (kunstschilder) III, 11
- Bocksent, Joannes (lekenbroeder – beeldhouwer) III, 81–82
- Boddens, Joannes (jezuïet – rector te Maastricht) II, 137
- Bogaert, Petrus (kanunnik Sint-Donaas Brugge – raadsheer – diplomaat) I, 443
- Bollaert, Nicolaus (priester – zanger – dichter) II, 153
- Bonnel, Paulus (predikheer) II, 142
- Bottens, Fulgentius (minderbroeder) II, 146
- Bottijn, Bernardus (abt) II, 190
- Bouchaert, Ivo Benedictus (priester Kortrijk) I, 370–372
- Bouchout, Alanus (predikheer – schrijver) II, 140
- Bouckaert, Judocus (bisschop van Ieper) I, 421–422
- Boudins, Livinus (predikant – theoloog – schrijver) I, 483
- Bourier, Joannes (abt van Sint-Andries) II, 496
- Bourij, Petrus (licentiaat in de reschten – priester) II, 230–232
- Bovincourt, Gaspar (abt abdij Oudenburg – talenknobbel – schrijver) II, 136

- Bral, Pieter (beeldhouwer) III, 103–104
- Brando, Joannes (religieus Duinenabdij – kroniek- en geschiedschrijver) II, 134
- Brechene, Pieter (kunstschilder) III, 57
- Breijdel, Joannes (beenhouwer – volksleider) I, 25–41
- Breijdel, Nicolaus (kanunnik van Sint-Baafs te Gent) I, 270–271
- Breijdel, Nicolaus (kanunnik van Sint-Donaas) I, 48
- Brenart, Felix Guilielmus (bisschop van Brugge) II, 61–63
- Bresserus, Martinus (jezuïet) II, 138
- Brito, Joannes (boekdrukker) I, 389–395
- Brouckman, Franciscus (licentiaat in de rechten – Vicaris Generaal Bisdom Brugge) I, 363
- Browne, Pieter (licentiaat in de geneeskunde – hofgeneesheer) II, 410–411
- Brugensis, Radulphus (sterrenkundige – vertaler) I, 12
- Bruijnsteen, Joannes Baptiste (rechtsgeleerde – wiskundige – schepen stad Brugge) II, 128–129
- Bruijnsteen, Joannes Baptiste Otho (rechtsgeleerde – tekenaar – schilder) II, 129–130
- Bruneel, Daniël (schrijver) II, 286
- Bruneel, Dominicus (meester chirurgijn – dichter) II, 411
- Bucke, Franciscus (dichter) II, 151
- Budsin, Carolus (dokter) II, 200
- Buijs, Gillis (meester chirurgijn) I, 331
- Bulteel, Gislenus (ridder) II, 159
- Bultijnck, Michael (abt) II, 188–190
- Bunderius, Joannes (predikheer – prior van het convent te Brugge) II, 142
- Burenus, Nicolaus (jezuïet) II, 138
- Burrus, Petrus (kanunnik te Amiens – wetenschapper) II, 149, 400
- Cabilliau, Georgius (religieus abdi Oudenburg) II, 136
- Caesar of de Keijser, Franciscus (religieus Duinenabdij) II, 134
- Caijtan, Ludovicus (pastoor Onze Lieve Vrouwekerk Brugge en schrijver) II, 345–347
- Caimo, Joannes Robertus (bisschop van Brugge) II, 11–13
- Campion, Joannes (kanunnik Sint-Donaas – dichter) II, 156
- Campmans, Bernardus (abt van Ter Duinen) I, 130–140
- Canard, Joannes (proost Sint-Donaas – bisschop Atrecht – diplomaat) I, 493
- Cancellier, Adrianus (abt) II, 160–161
- Canneel, Albertus (schepen – tekenaar) III, 234
- Capito (Hooft), Jacobus (calvinist – minister binnen Brugge) I, 150–151
- Cardinael, Christophorus (dichter – rederijker – boekdrukker) II, 22
- Carlier, Gerardus (prior augustijnerklooster) II, 125–126
- Carondelet, Claudius (kanunnik en proost van Sint-Donaas te Brugge) I, 171–172
- Carondelet, Joannes (kanunnik en proost van Sint-Donaas te Brugge) I, 170–171
- Cary gezegd Neyts, Francois Dominicus & Jacques Toussaint (muzikant – toneelspeler – toneelschrijver) II, 86–94
- Casembroot, Joannes (raadsheer en secretaris van de graaf van Egmont) I, 187–188
- Cassander, Georgius (professor godgeleerdheid te Brugge – schrijver) I, 195–196
- Cassetta, Engelbertus Viglius (Kapitein Burgerlijke wacht – letterkundige – genealoog) II, 110–111
- Castelius, Joannes (pastoor Sint-Jacobs Brugge) II, 154
- Caulis of Cools, Andreas (predikheer – doctor in de theologie – inquisiteur) II, 140
- Charlier, Joannes (deken van Sint-Donaas Brugge – theoloog – schrijver) I, 61–63
- Chatelain, Georgius (Vlaams edelman – schrijver) I, 64
- Chilius (Gilius), Adrianus (schoolmeester vermaard in de Griekse en Latijnse taal) II, 226
- Christophori, Dionijsius (zesde bisschop van Brugge) I, 258–260
- Cijfflé, Paulus (kunstboetseerder) III, 131–133
- Clacissius, Gillis (kunstschilder) III, 35–36
- Clacissius, Pieter (kunstschilder) III, 35
- Claesman, Ottho (raadslid van de Stad Brugge – kroniekschrijver) I, 287
- Claessone of Claijssone, Robertus (jezuïet) II, 138, 352–353
- Claissins, Laurentius (priester – dichter) II, 152
- Clement, Victor (predikheer) II, 145

- Clichthove, Hieronijmus (pastoor Sint-Donaas van Brugge- theoloog – twistredenaar aan de Sorbonne) I, 160
- Cobrisse, Jacobus (religieus – kunstschilder) III, 50
- Cobrisse, Joannes Baptiste (kunstschilder) III, 50
- Coene, Jacobus (abt abdij Marchiennes) II, 136
- Coene, Joannes (religieus Duinenabdij – abt van Cambron) II, 134
- Coijanus of Coije, Paulus (predikheer – prior van het convent van Brugge) II, 145
- Coijanus, Guilielmus (predikheer) II, 141
- Collè, Martinus (abt) II, 436-439
- Colonius, Alexander (dichter) II, 150
- Colve, Nicolaus (dichter) II, 147
- Colve, Petrus (dichter) II, 153
- Comes (de Graef), Stephanus (kapelaan Sint-Donaas – dichter) II, 154, 381-382
- Contales, Ignatius (filosoof – licentiaat in de rechten – rechtsgeleerde) II, 478-479
- Coolman, Cornelius (dichter – rederijker) II, 151
- Coots, Raphael (koopman en ridder) II, 452
- Coppijn, Franciscus (kunstschilder) III, 71
- Coppijn, Joseph (kunstschilder) III, 71
- Cordonnier, Joannes Chrijstimus (licentiaat in de rechten – raadspensionaris en griffier van het Brugs Vrije) II, 420-421
- Corwe, Antonius (predikheer – theoloog) II, 140
- Costerus, Franciscus (rector van het College van Brugge – predikant – schrijver) I, 212
- Couckuijt, Engelbertus (meester kleermaker – dichter – toneelschrijver) I, 283
- Coussere, Anianus (proost – abt) II, 358
- Craneveld, Franciscus (pensionaris te Brugge) II, 144
- Cuijck of Quicke, Petrus (bisschop Doornik) I, 480-483
- Curtius alias de Corte, Jacobus (rechtsgeleerde – schrijver) I, 65
- Curtius of de Corte, Cornelius (religieus augustijnerklooster – schrijver) I, 468
- Curtius, genaamd de Corte, Petrus (eerste bisschop van Brugge – theoloog) I, 172-175
- Custis, Carolus Franciscus (rechtsgeleerde – geschiedkundige – schrijver) II, 37-38
- Damant, Petrus (kanunnik van Sint-Donaas te Brugge) I, 128-129; II, 413-414
- Danckaert, Jacobus (geestelijke – kroniekschrijver) I, 385-387
- d’Avesnes, Balduinus (edelman – schrijver) I, 54
- Davids, Geeraerd (kunstschilder) III, 11
- d’Avila, Joannes Petrus (pastoor Sint-Donaas Brugge) II, 256
- de Aldenarda, Nicolaus (religieus Duinenabdij) II, 134
- de Aranda, Bernardus (dichter – schrijver) I, 319
- de Aranda, Emmanuel (raadsheer – auditeur – slaaf – schrijver) I, 316-319
- de Arbosio, Philippus (deken van Sint-Donaas te Brugge) I, 51-52
- de Astudillo, Franciscus (minderbroeder) II, 146
- de Auvernia, Guilielmus (proost van Sint-Donaas Brugge) I, 57
- de Bacquere, Benedictus (religieus Duinenabdij) II, 133-134
- de Badts, Petrus (dichter) II, 124
- de Baenst, Paulus (ridder) II, 162-164
- de Baenst, Rolandus (schrijver) I, 501-502
- de Baerdemaeckere, alias Barbitonsoris, Egidius (bisschop van Sarepten en Suffragaan van het bisdom van Doornik) I, 299-300
- de Baillencourt, Franciscus (elfde bisschop van Brugge) I, 277-279, II, 229
- de Baque (Baecke), Michiel (toneelschrijver – rederijker) II, 130
- de Beka, Bartholomeus (religieus Duinenabdij – geschiedschrijver) II, 133
- de Beka, Judocus (kannunik van Sint-Donaas te Brugge) I, 51
- de Beka, Segerus (proost van Sint-Donaas te Brugge) I, 51
- de Blaeuwe, Petrus Jacobus (advocaat – raadspensionaris Brugse Vrije) II, 27-29
- de Blauwe, Charles (licentiaat in de rechten – hersteller halletoren – tesorier van Brugge) II, 477-478
- de Blende, Antonius Gregorius (monnik in de duinen-abdij) II, 439-440
- de Blende, Ferdinandus (kannunik Sint-Donaas – schrijver) II, 25-26

- de Bolonia, Guido (proost van Sint-Donaas Brugge) I, 58–59
- de Boodt, Anselmus Boëtius (dokter – apotheker) I, 404–407
- de Boodt, Franciscus (ridder – burgemeester van Brugge) I, 502–504
- de Boodt, Jor. Guilielmus Boëtius (pensionaris – kunstschilder) III, 26–33
- de Bourbon, Ludovicus (proost van Sint-Donaas, Brugge) I, 111
- de Brena, anders geseijd de Bredene, Aegidius (kanunnik van Sint-Donaas) I, 23–24
- de Brugis (van Brugge), Bartholomeus (geneesheer) II, 206
- de Brugis, Jacobus (karmeliet) II, 145
- de Budt, Adrianus (religieus Duinenabdij – kroniekschrijver – dichter) II, 133
- de Buisere, Martinus (dichter – rederijker) II, 153
- de Busleijden, Franciscus (proost van Sint-Donaas, Brugge) I, 115–116
- de Busleijden, Hieronijmus (proost van Onze-Lieve-Vrouwekerk, Brugge) I, 116–117
- de Buusere, Gregorius (priester) II, 485–486
- de Caron, Noël of Natalis (burgemeester van het Brugse Vrije) I, 189
- de Carrion, Franciscus (geleerd man, kende Grieks) I, 477
- de Carrion, Ludovicus (professor te Leuven – rechtsgeleerde) I, 189
- de Castillion, Joannes Baptiste (bisschop van Brugge) II, 7–10
- de Clercq, Robertus (abt abdij Ter Duinen) I, 437
- de Cleriers, Jacobus (predikheer – theoloog) II, 142
- de Clievere, Cornelius (predikheer – theoloog) II, 140
- de Cock, Adrianus (priester) I, 374–376
- de Cock, Hubertus (kunstschilder) III, 204
- de Cock, Judocus (professor in de filosofie) II, 149
- de Cock, Paulus (kunstschilder) III, 127–130
- de Codt, Jacobus (jezuïet) II, 137, 408–409
- de Comines, Philippus (kamerheer van Lodewijk XI) I, 438–440
- de Cook, Judocus (professor in de filosofie) II, 399
- de Coriache, Amatus (vicaris-generaal aartsbisdom Mechelen) II, 112–113
- de Coriache, Amatus Ignatius (vicaris-generaal aartsbisdom Mechelen) II, 113–115
- de Corte of Curtius, Jacobus (pensionaris van Brugge – rechtsgeleerde) I, 466–468
- de Corte, Franciscus (religieus augustijnerklooster – geschiedkundige) I, 468
- de Courtewille, Petrus (kanunnik van Sint-Donaas te Brugge) I, 127
- de Cousere, Anianius (abt van Oudenburg) II, 135
- de Crits, Bartholomeus (kanunnik-graduaal Sint-Donaas Brugge) II, 325
- de Crits, Jacobus (kanunnik Sint-Donaas Brugge) II, 326–327
- de Croij, Maximilianus (diaken bisdom Mechelen – kanunnik Sint-Donaas) II, 458–459
- de Crombrugghe, Alexander Bernardus (kanunnik Sint-Donaas) II, 289–291
- de Crucque of Cruquius, Jacobus (professor Grieks en Latijn) I, 453–454
- de Cuenijnck, Petrus Damasus (godsgeleerde – augustijn – schrijver) II, 126–127
- de Cuupere, Joannes (rechtsgeleerde) II, 147
- de Damhoudere, Jacobus (kanunnik van Sint-Donaas te Brugge) I, 166–167
- de Damhoudere, Judocus (raadpensionaris van Brugge) I, 163–166
- de Dammis alias de Sabina, Egidius (prior Duinenabdij – theoloog) II, 133
- de Deijster, Anna (kunstschilder) III, 69–70
- de Deijster, Ludovicus (kunstschilder) III, 64–69
- de D’hene, Eduardus (dichter – schrijver – rederijker – procureur) II, 200
- de Flersheim, Philippus (proost Sint-Donaas Brugge – bisschop van Spier) I, 442–443
- de Flo, Joannes (dichter – rederijker – schrijver van liederen) II, 70–74
- de Foort, Dominicus (augustijn, predikant en dichter) II, 317–320
- de Fossa of vander Gracht, Antonius (predikheer – theoloog) II, 140

- de Gheldere, Carolus (rechtsgeleerde – Raadspensionaris Brugse Vrije) II, 30–32
- de Grijse, Jacobus (burgemeester Brugse Vrije) II, 323–325
- de Grijsperre, Guilielmus (ridder – raadsheer van Mechelen) II, 164–165
- de Groote, Franciscus (griffier van Brugge – eerste pensionaris) II, 390–391
- de Hasque, Fovin (schermmeester) I, 471
- de Haudion, Nicolaus (bisschop van Brugge) I, 265–267
- de Haynin, Robertus (tiende bisschop van Brugge) I, 275–276
- de Heere, Nicolaus (kanunnik Sint-Donaas Brugge) I, 433–436
- de Hoijsa, Joannes (kanunnik Sint-Donaas – theoloog) I, 441
- de Joncheere, Jacobus (pater – procurator – superior – prior) II, 440
- de Jonge, Rogerius (provinciaal van de Nederlandse provincieën) I, 147–149
- de Keijsere, Bernardus (predikheer – provinciaal) II, 140
- de Kijn, Antonius (predikheer – theoloog) II, 140
- de la Laing, Arnoldus (proost van de Onze-Lieve-Vrouwekerk – raadsheer) I, 88–89
- de la Marche, Olivier (hofmeester en kapitein van Karel de Stoute – kroniekschrijver) I, 67–68
- de la Rue, Petrus (monnik) II, 489–490
- de la Torre, Franciscus (consul der Spaanse natie) II, 358
- de la Torre, Gaspar (proost van de O.L.V-kerk van Brugge) I, 233–237
- de l'Espee, Ignatius (kannunik Sint-Donaas) II, 188
- de Lie, Martinus (dichter) II, 153
- de Lobkowits, Joannes Caramuel (abt – bisschop (Duitsland en Italië) – wiskundige – schrijver) II, 117–119
- de Mabuse, Joannes (kunstschilder) III, 12
- de Meestere, Jacobus (Scheepskapitein – koopman) I, 325–328
- de Meijere, Antonius (professor Grieks) I, 458–459
- de Meijere, Lucas (lekenbroeder – kunstschilder) III, 82–83
- de Meijere, Philipps (opperbestuurder van het college van Atrecht – dichter) I, 459–460
- de Mel, Joannes (plaatsnijder) III, 45
- de Melun, Franciscus (proost van Onze-Lieve-Vrouwekerk – bisschop) I, 109
- de Meulemeester, Joseph Carolus (tekenaar) III, 212–214
- de Mil, Adrianus (prior van het klooster van Brugge – theoloog) I, 142
- de Mil, Martinus (griffier van het Brugse Vrije) I, 142
- de Mil, Petrus (klerk – dichter) II, 153
- de Momper, Judocus (kunstschilder) III, 33–34
- de Monget, Warnerus Dominicus (dokter in de rechten – geestelijke) II, 234–235
- de Montmerencij, N. (kunstschilder) III, 71
- de Moor, Hubertus (kanunnik Sint-Donaas – theoloog) I, 476
- de Moor, Hubertus (kanunnik Sint-Donaas Brugge – rechtsgeleerde) I, 446
- de Morphij, Joannes (rechtsgeleerde – kannunik Sint-Donaas) I, 358–360; II, 41–43
- de Muda, Walterus (religieus Duinenabdij (Ter Doest) – schrijver) II, 135
- de Muijnck, Andreas (kunstschilder) III, 136–137
- de Niepa, Balduinus (proost van Sint-Donaas Brugge) I, 60
- de Niepa, Cornelius (kannunik van Sint-Donaas Brugge) I, 60
- de niepa, ook genoemd floridas, Guilielmus (kannunik van Sint-Donaas, Brugge) I, 93–94
- de Onate, Joannes Arrazola (professor – prior van het klooster van Parijs) II, 407–408
- de Paula de Fallot de Beaumont, Stephanus Andreas Franciscus (bisschop van Sebastopolis) II, 415–416
- de Pauw, Petrus Jacobus (kanunnik Sint-Donaas Brugge en vicaris-generaal van het bisdom Brugge) II, 333–339
- de Pelichij, Gertrudis (kunstschilder) III, 149–150
- de Pelsers of de Pelsere, Jacobus (chirurgijn – schrijver) II, 206, 384
- de Pelsmaecker, Adrianus (pater – augustijn) II, 497–498
- de Placentia, Fortigarius (raadsheer – bisschop) I, 85–86
- de Rapondis, Dijnus (koopman – raadsheer) I, 77–78
- de Reijngodt, Laurentius (abt van de abdij van Enname) II, 494–495

- de Rijcke, Jacobus (kunstschilder) III, 118–119
- de Rodoan, Carolus Philippus (vierde bisschop van Brugge) I, 249–251
- de Roovere, Antonius (dichter en muzikant) I, 87
- de Roovere, Antonius (dichter) II, 150–151
- de Roya, Egidius (religieus Duinenabdij – geschiedschrijver) II, 133
- de Rue, Joannes (dichter – rederijker) II, 152
- de Ruthere (Le Ruistre), Nicolaus (kanunnik Sint-Donaas – proost Sint-Pieters in Leuven – kanselier) II, 247
- de S. Vincent, Gregorius (privé-leraar van Don Jean van Oostenrijk – wiskundige – schrijver) I, 263–264
- de Saint Omer, Carolus (geleerde) II, 272–278
- de Salinas, Ferdinandus (eerste griffier van Brugge) I, 179–180
- de San, Carolus (kleermaker – dichter) II, 155
- de San, Gerardus (kunstschilder) III, 168–170
- de Scheerere, Joannes (rechtsgeleerde – griffier – schrijver – dichter) I, 419; II, 152
- de Schietere, Daniel (rechtsgeleerde) I, 417–418
- de Schildere, Ludovicus (jezuïet – filosoof – theoloog – schrijver) II, 115–117
- de Schotelaere, Jacobus (kanunnik van Sint-Donaas Brugge – proost Sint-Salvator) I, 58
- de Schrijvere, Jacobus (schoolmeester – dichter – rederijker) I, 341; II, 205
- de Slusa of l'Escluse of vander Sluijs, Guilielmus (priester – schrijver) I, 480
- de Slusa, Guilielmus (predikheer) II, 141
- de Slusa of l'Escluse of vander Sluijs, Simon (kanunnik Sint-Donaas) I, 479–480
- de Smet of Vulcanius, Bonaventura (professor Grieks en secretaris van de universiteit van Leiden – calvinist) I, 207
- de Smet, N. (pater) II, 441
- de Smet, Zacharias (dichter) II, 154
- de Smidt, Jacobus (kunstschilder) III, 116–117
- de Smidt, Martinus (onderzoeker van oudheden) II, 388–389
- de Tecto, Joannes (minderbroeder – missionaris) II, 146
- de Tollenaere, Joannes (provinciaal van de jezuïeten) I, 462–463; II, 137–138
- de Tollenaere, Joannes Jacobus (priester – licentiaat in beide rechten – secretaris bisschop van Brugge – kanunnik Sint-Baafs) I, 125–126; II, 371–372
- de Tordomar, Nicolaus (kanunnik Sint-Donaas) II, 493
- de Vare, alias Vareus, Adrianus (kanunnik en proost van Sint-Donaas – theoloog) I, 123–125
- de Vicq, Eugenius (deken van de Sint-Donaaskerk te Brugge) I, 332–333
- de Vicq, Henricus (griffier bij het Brugse Vrije) I, 251–253
- de Vijnck, Prosper (kanunnik – augustijn) II, 177–178
- de Villario, Petrus (professor – kanunnik Sint-Donaas) I, 412
- de Villegas, Franciscus (burgemeester – kunstschilder) III, 225
- de Visch geseijd vande Capelle, Richardus (proost van Onze Lieve Vrouw te Brugge – rechtsgeleerde) I, 49–50
- de Visch, Carolus (prior abdij Ter Duinen – professor godgeleerdheid – schrijver) I, 225
- de Vliegere, Egidius (dichter) II, 150
- de Vloo, Ignatius Albertus (kanunnik Onze Lieve Vrouwkerk Brugge) II, 330–332
- de Voghelaere, Livinus (kerkmeester van de O.L.V.-kerk van Brugge) I, 230–233
- de Vos, Balduinus (ridder) I, 41–47
- de Vos, Cornelius Hyancinthus (professor theologie Brugs Seminarie – schrijver) II, 44–45
- de Vos, Joannes (predikheer – theoloog) II, 142
- de Vos, Petrus (Serephinus; kapucijn – schrijver) II, 143
- de Vroede of Prudens, Henricus (prior van het klooster der Kartreuzers te Brugge – schrijver) I, 460
- de Wee, Joannes (stichter van een fundatie t.v.v. de gevangenen in de Donkere Kamer) I, 92–93
- de Wilde, Andreas (dichter – rederijker) II, 150
- de Witte, (Joannes) Franciscus (kanunnik van de Sint-Donaaskerk te Brugge) I, 292–294
- de Witte, Cornelis (kunstschilder) III, 26

- de Witte, Ferdinandus Franciscus
(kannunik Sint-Donaas Brugge)
II, 343-344
- de Witte, Joannes (eerste bisschop van
Cuba) I, 192-194
- de Witte, Pieter (kunstschilder) III, 26
- de Witte, Sebastianus (predikheer –
inquisiteur) II, 145
- de Wree (Vredius), Olivarius
(geschiedkundige – schrijver) I, 408-
410
- del Rio, Franciscus (vicaris-generaal van
het bisdom Gent) I, 269
- del Rio, Jacobus (monnik – abt van
Boudelo) I, 489-490; II 136
- del Rio, Joannes (kanunnik kathedraal van
Antwerpen) I, 257
- del Rio, Martinus (jezuïet) II, 137
- dela Planche, Robertus (jezuïet) II, 461
- dela Porte, Henricus (landmeter –
ingenieur) I, 491-493
- den I, bijgenaamd de Schone, Philippus
(koning van Spanje – hertog van
Bourgondië) I, 100-108
- Desirant, Bernardus (religieus
augustijnerklooster – professor retorica
en filosofie – schrijver) I, 487-489
- Despars, Jacobus (burgemeester van
Brugge) I, 153-154
- Despars, Nicolaus (burgemeester van
Brugge) I, 154-155
- d'Herbe, Bernardus (augustinus) II, 139
- d'Herbe, Pieter (landmeter) II, 320-322
- d'Hojere, Philippus (pastoor in Adegem –
kanunnik Sint-Baafs Gent) II, 374-376
- d'Hooghe, Antone (pensionaris –
kunstschilder) III, 44
- d'Hooghe, Balthazar (broeder –
kunstschilder) III, 44
- Dierkens, Joannes (kapelaan) II, 148
- d'Ognate, Joannes (religieus – missionaris)
II, 136
- Dominic, Guilielmus (Latijnse dichter)
I, 159; II, 467
- Donche, Constantinus Felix (filosoof –
theoloog – licentiaat in beide rechten –
priester – kanunnik) II, 444-445
- Driutius, Remigius (tweede bisschop van
Brugge) I, 175-178
- Drogo (monnik abdij Sint-Winoksbergen –
schrijver) I, 1-10
- Droomers, Joannes (rederijker – dichter –
schrijver) II, 128
- du Chatel, Franciscus (kunstschilder)
III, 52
- du Fajj, Petrus (predikheer – doctor in de
theologie) II, 141
- du Gardin, N. (tekenaar) III, 80-81
- du Hamel, Guilielmus (kunstschilder)
III, 134-135
- du Laurij, Franciscus (raadsheer van de
grote raad van Mechelen) II, 147
- du Lieu, Cornelius (predikheer) II, 140
- Du Vivier, Bernardus Joannes
(kunstschilder) III, 188-190
- Ducq, Joseph (kunstschilder) III, 192-194
- Eburneus, Cornelius (predikheer –
theoloog) II, 140
- Eckius (Van Heecke), Jacobus (aartsdiaken
bisdom Brugge) II, 248-249
- Estride, Egidius (priester – pastoor)
II, 369-370
- Everaert, Cornelius (dichter) II, 151
- Everaert, Franciscus (guardiaan van
kloosters te Ieper en te Brugge –
predikant tegen de ketters) I, 244
- Everaerts, Martinus (geneesheer –
wiskundige) II, 207
- Fabri, Hieronijmus (prior van het
predikherenklooster van Brugge)
I, 462
- Faulte, Joannes (tekenaar) III, 102-103
- Feijs, Paulus Joannes Baptista
(beeldhouwer) III, 211
- Fenijn, Joannes (kannunik Sint-Donaas)
I, 402
- Ferdinand, Carolus (diaken – dichter –
muzikant – redenaar) I, 65
- Fernande, Joannes (zangmeester) II, 149
- Fernande, Joseph (beeldhouwer) III, 155-
158
- Fierens, Franciscus (kannunik van de Sint-
Donaaskerk te Brugge) I, 298-299
- Fillatre, Guilielmus (Benedictijn – prior –
schrijver) II, 454-455
- Fontanus, Joannes (krijgsrechter) II, 150
- Foppens, Joannes Franciscus (professor
theologie Brugs seminarie –
geschiedkundige – schrijver) II, 45-47
- Fourbisseur, Jacobus (burgemeester Brugse
Vrije – dichter – rederijker) II, 74-75
- Francus, Martinus (predikheer – theoloog)
II, 142
- Frans, Adrianus (kunstschilder) III, 75
- Fredericus, Joannes (minderbroeder)
II, 143

- Fricx, Bernardus Hermanus (kunstschilder) III, 171
- Frutriers, Lucas (schrijver) I, 67
- Fuchs, Adolphus (generaal van Fredericus III, koning van Denemarken) I, 321–324
- Gailliard, Cornelius (ridder) I, 215–216
- Gardin, Joannes (predikheer – theoloog) II, 142
- Garemijn, Joannes (kunstschilder) III, 119–127
- Geeraerts, Arnoldus (godsgelerde) II, 148
- Geeraerts, Petrus (dichter) II, 153
- Geerarts, Marcus (kunstschilder) III, 11
- Geijsen, Guilielmus (kunstschilder) III, 196–200
- Gerseken, Nicolaus (kannunik en pastoor Onze Lieve Vrouwekerk Brugge) II, 283–284
- Geschier, Petrus (deken van de Sint-Donaas) II, 491–493
- Ghilius (Gillis), Adrianus (pastoor Sint-Donaas – dichter) II, 150
- Gielis–Hujoel, Guilielmus Franciscus (rechtsgeleerde – raadsheer van de grote raad van Mechelen) I, 428
- Gijselinc (Gijselinus), Victor (geneesheer – letterkundige) II, 207
- Gilliodts, Petrus (landmeter – schrijver) II, 48
- Gilson, Joannes (kunstschilder) III, 42
- Gislenus, Victor (geneesheer) II, 150
- Gizelinus, Victor (schrijver – dichter) II, 154
- Glapion, Joannes (minderbroeder – predikant – procurator – biechtvader Keizer Karel V – commissaris generaal) II, 143, 464–465
- Goddijn, Pieter (kunstschilder) III, 166–167
- Godefroij, Richardus (chirurgijn) II, 102–104
- Goethals, Baldiunus (raadsheer Karel de Stoute) II, 250–251
- Goethals, Franciscus (professor aan de universiteit) II, 251–252
- Goltzius, Hubertus (schilder – graveerder – geschiedschrijver – dichter – drukker) I, 397–401; II, 152
- Gomar, Franciscus (calvinistisch godsgelerde, hoofd van de gomaristen of contra–remonstranten) I, 219–221
- Gomme, Franciscus (kunstschilder) III, 47
- Gooswijn, Carolus (jezuïet) II, 137
- Graaf van Ulfelt, Corfus of Cornifids (onderkoning van Noorwegen, rijkskanselier en grootmeester van Noorwegen en Denemarken) I, 320–324
- Gregorii of Goris, Joannes (kanunnik Sint-Donaaskerk te Brugge – schrijver) I, 260
- Gregorius (kapucijn – predikant) II, 146
- Guillemin, Francois (chirurgijn of heelmester) I, 329
- Guillet, Charles (schepen van Brugge) II, 159
- Habrecht, Caesar (rechtsgeleerde – auditeur – krijgsrechter – dichter) II, 255
- Haghevan, Guilielmus (houtsnijder) III, 221
- Haneton, Guillelminus (professor in de rechten en raadspensionaris van Doornik) I, 456
- Haneton, Joannes (burgemeester van het Brugse Vrije) I, 460–462
- Haneton, Philippus (secretaris van keizer Maximiliaan I – ridder Gulden Vlies – diplomaat – schrijver) I, 447–449
- Hanneron, Antonius (proost van Sint-Donaas, Brugge – raadsheer) I, 90
- Hauscilt, Lubertus (abt van de abdij van H. Bartholomeus (Eeckhoutte) Brugge) I, 69–74
- Hebberecht (Haberijcx), Ceasar (dichter) II, 151
- Hegins, Adrianus (schrijver – dichter) II, 150
- Heijlbrouck, Norbertus (kunstschilder) III, 113–114
- Helewoudt, Ludovicus (chirurgijn) II, 230
- Hellinck, Gregorius (dichter) II, 152
- Hellinckx, Fulgentius (pater augustijn – predikant – schrijver) II, 24–25
- Hemmeling (Memling), Joannes (kunstschilder) III, 9–10
- Hennequin, Antonius (priester – predikant) II, 67
- Herregoudts, Henricus (kunstschilder) III, 58–59
- Herregoudts, Joannes Baptista (kunstschilder) III, 59
- Hillewerpe, Fredericus (kannunik Sint-Donaas Brugge) II, 278–283
- Hoijs, Andreas (predikheer – theoloog) II, 140

- Hojius, Andreas (professor aan de universiteit van Douai – schrijver) I, 264; II, 144
- Holtzius, Hubertus (kunstschilder) III, 15–23
- Hoofman, Ferdinande (kunstschilder) III, 237
- Hoofman, Pieter (kunstschilder) III, 237
- Hoste, Nicolaus (predikheer – theoloog) II, 142
- Hovins, Matthias (aartsbisschop) II, 409
- Huselius, Hijacinhus (godsgelerde) II, 149
- Huussens, Jacobus (dichter – rederijker) II, 152
- Húússens, Joannes (augustin) II, 139
- Huwijn, Joseph Ferdinandus (licentiaat in de rechten) II, 287
- Ijsebrand, Walterus (augustin) II, 139
- Imbert, Henricus (tekenaar) III, 233
- Inbona, Jacobus (schepen van Brugge – schrijver) I, 476
- Ingelbrecht, Carolus Basilius (dichter) I, 341
- Jacobs, Joannes (kannunik van Sint-Donaas Brugge – schrijver) I, 211
- Jacquemin, Gabriel (kannunik van het Kapittel van St. Pieters te Kassel – schrijver) I, 292
- Janssens Elinga, Franciscus (predikheer – doctor in de theologie) II, 141
- Janssens, Carolus (tekenaar) III, 50
- Janssens, Gabriel (schoolmeester in Aalst – toneelschrijver) II, 151, 205
- Janssens, Michael (schoolmeester – tekenaar) III, 42
- Jennijn, Guillielmus (priester – pastoor) II, 227
- Jennijn, Philippus (priester – monnik) II, 227
- Joets, Marie Nicola (religieuze in de Sint-Trudo abdij) II, 22
- Joije, Egidius (kapelaan – pastoor in Delft) II, 247
- Joncheere, Jacobus (predikheer – schrijver) II, 141
- Jongerijck (Jongerijcx), Philippus (pastoor van Koolkerke – dichter – schrijver) II, 154, 354–355
- Jooris, Leonardus (priester – onderwijzer) II, 57–60
- Joost, Passchasius (geneesheer – schrijver) II, 207
- Joostens of Justus, Paschasius (geneesheer) I, 457–458
- Kelderman, Cornelis (meester chirurgijn) I, 330
- Kerchof, alias vanden Kerchove, Jacobus Antonius (kapelaan Onze-Lieve-Vrouwekerk – schrijver) I, 289–291
- Kerckhove, Jacobus (dichter – rederijker) II, 154
- Kerremans, Joannes Franciscus (licentiaat in de godsgelerdheid – pastoor) II, 373
- Kervijn, Jacobus (kanunnik Sint-Donaas – zangmeester) I, 443–444
- Kesteloot, Theodorus (licentiaat in de rechten – raadspensionaris van Brugge – griffier van de tresorie van Brugge) II, 423
- Ketele, Andreas (edelman – geleerde) II, 157
- Kimedonck, Jacobus (calvinist – professor aan de universiteit van Heidelberg – schrijver) I, 149–150
- Kinsoen, Franciscus (kunstschilder) III, 216–218
- Klokkengieters (klokkengieters) II, 209–221
- Knudde, Adrianus (jezuïet – missionaris) II, 136
- la Bare, Joannes Antonius (meester passementwever – dichter) I, 377–380
- Lambiot, Petrus (chirurgijn) I, 412–414
- Lambrecht, Joannes (Vlaamse dichter) I, 337–339
- Lambrecht, Judocus (kannunik Sint-Donaas) II, 132–133
- Lambrecht, Mathias (derde bisschop van Brugge) I, 247–249
- Lampsonius (Lampsins), Dominicus (dichter en schrijver) I, 403–404
- Lampsonius, Dominicus (huisbediende – kunstschilder en dichter) III, 34–35
- Lanckbaert, Nicolaus (pastoor Sint-Walburga) I, 478
- Laurin, Hieronijmus (ontvanger-generaal van Vlaanderen – ridder) I, 160–161; II, 429–431
- Laurin, Marcus (kanunnik van Sint-Donaas te Brugge) I, 161–162
- Lauwers, Jacobus Joannes (kunstschilder) III, 164–165
- Le Doulx, Ferdinandus (en griffier) I, 357–358

- Le Doulx, Josephus Donatianus (priester – schepen en hoofdman Stad Brugge) II, 479–482
- Le Doulx, Petrus Franciscus (letterkundige – schrijver – schepen stad Brugge) II, 105–108
- le Febvre of Fabride Corvinio, Joannes (theoloog – huiskapelaan Keizer Maximiliaan I) I, 453
- le Maire, Joannes (raadslid van de stad Brugge) I, 143–147
- Le Monier, Joannes Baptista (vicaris-generaal van de Sint-Baafskathedraal te Gent) I, 284–286
- le Mort, Joannes (predikheer – theoloog) II, 142
- Ledoulx, Pieter (kunstschilder) III, 200–203
- Leewercke, alias Alauda, Eustachius (inquisiteur van het H. Geloof) I, 301–303
- Legillon, Joannes Franciscus (kunstschilder) III, 159–163
- Lem, Joannes Bonifacius (proost) II, 233–234
- Lem, Martinus (burgemeester van Brugge) I, 112–113
- Leopardus (Liebaert), Paulus (schoolmeester) II, 205
- Lernout of Lernutius, Joannes (schepen van de stad Brugge – latijnse dichter) I, 197–202
- Letins, Constantinus (minderbroeder – biechtvader van de Vlamingen te Luik) II, 145
- Libaert (Liebaert), Joannes (klerk – dichter – rederijker) I, 419; II, 152
- Liedekercke (Lijckercke), Guilielmus (schoolmeester) II, 205
- Lievens, Jacobus (religieus Duinenabdij) II, 134
- Lobbrecht, Joannes (landmeter – cartograaf) I, 469
- Loeffs, Dorotheus (priester) II, 468–469
- Loijns of van Loo, Joannes (abt van Eversam) II, 136
- Lommel, Samuel (plaatsnijder) III, 44
- Lootins, Ludovicus (oudheidkundige en dichter) II, 285–286
- Lopes of Lopus, Adrianus (professor in de theologie – dichter) II, 144
- Lucas, Franciscus (auteur van veel geleerde werken) I, 207–208
- Lucas, Joannes (apostolisch vicaris van Peru) I, 209–211
- Maelfait, Eustachius (kunstschilder en dichter) III, 88–94
- Maelfait, Eustachius (tekenaar) III, 107–109
- Maelfait, Joseph (tekenaar) III, 109–110
- Maelfeijt, Carolus (kunstschilder) III, 75
- Maelsaecke, Jacobus (minderbroeder – lector) II, 360
- Maelteijt, Carolus (schilder en toneelspeler) I, 339–341
- Maertens, Petrus (dichter) II, 153
- Maes, Carolus (deken van de kathedraal van Antwerpen) II, 414
- Maes, Joannes (kunstschilder) III, 49
- Maes, Nicolaus (minderbroeder – bisschop) II, 250
- Maes, Petrus (professor in de filosofie – pastoor – kanunnik) II, 412
- Maes, Robertus Benedictus (geneesheer) II, 351–352
- Manriques, N. (licentiaat in de geneeskunde – chirurgijn) II, 227
- Mansion, Colard (drukker – schrijver) I, 396–397
- Marchant (Marchantius), Jacobus (burgemeester van het Brugse Vrije) II, 160
- Massemin, Petrus (aartsdiaken Bisdom Brugge – predikant – schrijver) II, 35–36
- Matin, Joannes baptista (kunstschilder) III, 224
- Mattheus (priester, directeur Sint-Janshospitaal Brugge) I, 13–16
- Matthijs, Carolus Philippus (rector magnificus van de universiteit van Leuven en kanunnik–graduaal Sint-Donaas Brugge) II, 340–343
- Matthijs, Henricus (hofgeneesheer van Karel V) II, 207
- Matthijs, Judocus (kunstschilder) III, 42
- Matthisius, Henricus (geneesheer – vertaler) I, 420
- Meijerus, Jacobus (kapelaan van Sint-Donaas – geschiedschrijver en letterkundige) I, 217–218
- Meijnaert, Robertus (kannunik Sint-Donaas) I, 446
- Melis, Paulus (predikheer – theoloog) II, 145

- Merchier (Mercherus), Guilielmus (filosoof – godsgeleerde – professor) II, 456–458
- Mesdag, Adrianus (religieus Duinenabdij – theoloog) II, 133
- Metteneije, Antonius (kanunnik Sint-Donaas Brugge – rechtsgeleerde) I, 445–446
- Meuleman, Adrianus (religieus Duinenabdij – theoloog – geschiedschrijver) II, 133
- Militis (de Ruddere), Petrus (kanunnik – secretaris/ pensionaris van de Stad Brugge – pastoor) II, 249
- Minderhoudt, N. (kunstschilder) III, 47–49
- Modius (de Maul), Franciscus (kanunnik van Arien) II, 148
- Moenaert, Joannes (dichter) II, 152
- Moens, Petronilla (dichteres – schrijfster) II, 447–451
- Molenijser (Meulenijsen), Philippus Petrus (priester – schilder) II, 425–428
- Montanus (vanden Berghe), Robertus (licentiaat in de medicijnen – geneesheer – schrijver) II, 194, 351
- Montanus (vanden Berghe), Thomas (licentiaat in de medicijnen) II, 194–197
- Montanus of de la Montagne, Christophorus (kanunnik Sint-Donaas) I, 456–457
- Motorius of Woelaerd, Arnoldus (kanunnik van Sint-Donaas Brugge – dichter) I, 211
- Mulet, Joannes (kunstschilder) III, 75
- Mulier, Nicolaus (geneesheer – Sterrenkundige – schrijver) I, 423
- Nans, Franciscus (burgemeester van het Land van het Vrije) I, 122–123
- Napius, Valentinus (pastoor Sint-Anna) I, 500–501
- Nebee, Petrus (augustinus – doctor in de theologie) II, 140
- Neijts, Leonardus (rechtsgeleerde – proto-notaris – kanunnik en cantor van Sint-Donaas – schrijver) II, 122–123, 157
- Nieuburg, Caesar (kanunnik Sint-Donaas) I, 478
- Nollet, Carolus (pastoor Sint-Jakobs, godsgeleerde, talenkenner, genealoog, dichter) II, 404–406
- Nollet, Dominicus (kunstschilder) III, 54–55
- ò Sullivan, Jeremias (filosoof – geneeskundige – professor) II, 238
- Odevaere, Josephus Dionijsius (tekenaar) III, 238–244
- Otho (Osten), Joannes (schoolmeester) II, 204–205
- Panne, Petrus (dichter) II, 153
- Panno, Judocus (koster in de parochie van Leke – schrijver) II, 149
- Pantijn, Guilielmus (geneesheer) II, 206
- Pantin, Guilielmus (geneesheer te Brugge) I, 203
- Pantin, Petrus (professor talen te Toledo en Zaragossa – vertaler) I, 203
- Pardo, Silvester (licentiaat in de godsgeleerdheid – priester) II, 382–384
- Parmentier, Joannes (ridder – burgemeester Brugge) I, 499
- Pauli, Matthias (augustinus – definitior – prior) II, 172, 465–466
- Peerman, Jacobus (religieus Eekhoutabdij – sterrenkundige) I, 424
- Pennaert, Engelbertus (pastoor Sint-Janshospitaal – schrijver) II, 23
- Pepers, Pieter (beeldhouwer) III, 110–112
- Perduijn, Gislenuus (jezuïet) II, 137
- Perez de Malveda, Joannes (burgemeester van Brugge – proost van de H. Basiliuskapel) I, 228–230
- Petri, Henricus alias Hermanus (kartuizer – bestuurder van de Chartreusinnen) II, 138
- Peutsens, Adrianus (professor aan de universiteit van Douai) II, 144
- Pijbes, Theodorus (religieus Duinenabdij – godsgeleerde – prior te Waarschoot) II, 136, 379–381
- Pijcko, Bertrandus (minderbroeder) II, 359–360
- Pijnckel, Joannes (kanunnik Sint-Donaas) II, 109–110
- Pillaert, Mattheus (religieus Duinenabdij – abt Clairvaux) II, 135
- Plante, Franciscus (schrijver – drukker) II, 151
- Plasschaert, Dominicus (tekenaar) III, 101
- Plasschaert, Jacobus (schoolmeester – kunstschilder) III, 101
- Pluvier, Dominicus (predikheer – professor in de theologie) II, 141
- Poelarius of Poelaere, Philippus (kanunnik van Sint-Salvators – schrijver) I, 452

- Pontanus of du Pont, Petrus (professor wetenschappen te Parijs – dichter) I, 196–197
- Potvliet, Masseus (minderbroeder) II, 143
- Pourbus, Franciscus (kunstschilder) III, 13–14
- Pourbus, Pieter (kunstschilder) III, 13
- Prince, Jacobus (tekenaar) III, 104–106
- Pulinx, Henricus (beeldhouwer) III, 95–99
- Quellijn, Joannes Erasmus (kunstschilder) III, 44–47
- Quicke, Johannes (dichter) II, 312–314
- Quincherus, Servatius (zevende bisschop van Brugge) I, 261–263
- Raellen, Joannes (kannunik Sint-Donaas) I, 365
- Ramont, Joannes (kunstschilder) III, 64
- Randolf, Jacobus (pater) I, 75
- Rapaert, Franciscus (geneesheer) II, 207–208
- Reijngout, Judocus (overste van het Sint-Augustinusklooster te Brugge) I, 190
- Reijvaert of Ravardus, Jacobus (schepen van Brugge – rechtsgeleerde) I, 204–205
- Reinerius (predikheer) II, 145
- Reubs, Egidius (religieus abdij Zoetendale – kroniekschrijver – dichter) II, 133
- Rielant, Josephus Marianus (priester) I, 383–384
- Rigerman, Antonius (predikant–generaal in het klooster van de predikheren te Brugge) I, 464–465
- Rijcx, Joannes (kunstschilder) III, 42
- Rijcx, Matthias (kunstschilder) III, 42
- Rijcx, Nicolaus (kunstschilder) III, 43
- Rijcx, Paulus (kunstschilder) III, 42–43
- Roelof, Joannes Cornelius (licentiaat in de rechten – beeldhouwer) III, 225–227
- Roijaerd (Royardus), Joannes (pater – predikant) II, 376
- Roijardus, Joannes (minderbroeder – theoloog) II, 143
- Romeus, Nicolaus (jezuïet) II, 138
- Rommel, Joannes (rechtsgeleerde) II, 174
- Rommel, Nicolaus (rechtsgeleerde) II, 176–177
- Roose, Cornelis (dichter – rederijker) II, 130
- Roose, Ludovicus (kunstschilder) III, 83
- Rosseauw, Jacobus (minderbroeder) II, 146
- Rosseauw, Petrus (minderbroeder) II, 143
- Rossignol, Nicolaus (kannunik Sint-Donaas – professor Universiteit Leuven) I, 388
- Rotarius of de Raemakere, Walterius (augustin – doctor in de theologie – predikant – auteur) I, 414–415; II, 139
- Rouget, Petrus Dominicus (griffier in Atrecht, dichter en schepen van het Brugse Vrije) II, 315–317
- Rucquebusch, Mattheus (kanunnik Sint-Donaas) I, 401–402
- Ruffelaert, Franciscus (bestuurder van het klooster van de predikherinnen te Brugge) I, 465
- Rutere, Henricus (dokter in de godsgelerdheid) II, 247
- Ruwel, Alexander (kunstschilder) III, 57
- Saijoen, Quintinus (kunstschilder) III, 80
- Saravia, Adrianus (professor in de theologie aan de universiteit van Leiden) II, 144
- Schalck, N. (kunstschilder) III, 80
- Scharlaecken, Philippus (beeldhouwer) III, 99
- Schelhavere, Franciscus (plaatsnijder) III, 43
- Schelhavere, Valentinus (priester – kunstschilder) III, 43–44
- Scheppers, Gislenus of Geleijn (Vlaamse dichter) I, 334–337
- Schepperus, Cornelius Duplicius (rechtsgeleerde) II, 167–172
- Schijnckele, Audomarus (deken Sint-Salvator Brugge) II, 291–293
- Schijnckele, Henricus (priester) II, 431–432
- Schipman, Edmundus (religieus Duinenabdij) II, 135
- Schockaert, Josephus (karmeliet – schrijver) II, 145
- Schoondonck, Egidius (jezuïet) II, 136
- Schouteet, Judocus (officiael Bisdom Brugge – cantor) II, 16
- Scute, Cornelius (geneesheer) II, 206
- Sereins, Jacobus (dichter – rederijker) II, 152
- Siboons, balduinus (kannunik – theoloog) I, 364
- Siboons, Petrus Jacobus (president Brugs seminarie) II, 53–54
- Sijbrecht, Jacobus (kunstschilder) III, 42
- Silvius (van den Bussche), Andreas (geneesheer) II, 206

- Silvius (van den Bussche), Petrus (schoolmeester) II, 201–204
- Simoens, Jacobus (augustin – doctor in de theologie) II, 139
- Simon, Nicolaus Josephus (kannunik – gradueel Sint-Donaas Brugge) II, 293–295
- Simons, Petrus (tweede bisschop van Ieper – schrijver) I, 213–214
- Sindewinde, Joannes (religieus Duinenabdij – theoloog) II, 134
- Smetius, Guilielmus (abt abdij Ter Doest) II, 134
- Smids, Jacobus (rechtsgeleerde – rederijker – dichter) II, 19
- Smidts, Petrus (licentiaat in de medicijnen – dichter) II, 17–18
- Smout, Joannes (kapelaan Sint-Donaas) II, 149
- Snaggaert, Judocus (religieus klooster der wilhelmieten) I, 99
- Soeteling, Gerardus (minderbroeder) II, 146
- Sola, Jacobus Franciscus (muziekleraar – griffier – raadsheer) II, 361–366
- Speeck, Joannes (kunstschilder) III, 42
- Spetebrood, Daniel (schoolmeester) II, 205
- Sproncholf, Petrus (eerste licentiaat in de rechten aan de universiteit van Douai) II, 144
- Stalpaert, Joannes Baptista (geneeskunde) II, 180–182
- Stalpaert, Marie Angeline (religieuze in de Spermalieabdij) II, 21
- Stevin, Simon (wiskundige – ingenieur) I, 227
- Stochove, Vincentius (letterkundige en wereldreiziger) II, 261–267
- Stock, Joannes (predikheer – professor in de theologie) II, 142
- Stockhove, Joannes Cornelius (pensionaris en griffier van de kamer van Brugge – schrijver) II, 408
- Stradanus, Joannes (kunstschilder) III, 23–25
- Stratius of vander Straten, Jacobus (jezuïet) II, 137
- Stumpewijck, Theodorus (kartuizer) II, 138
- Sucquet, Carolus (rechtsgeleerde – secretaris van paus Paulus de IV – dichter – schrijver) II, 252–254
- Sucx, Joannes (kannunik graduaal Sint-Donaas Brugge) II, 268
- Susius of Suus, Nicolaus (jezuïet) II, 138, 386–387
- Susius, Jacobus (dichter – rederijker) II, 152
- Susius, Jacobus (priester – geleerde) II, 385
- Suus, Jacobus (jezuïet) II, 137
- Suvée, Josephus Bernardus (kunstschilder) III, 138–148
- Suweijns, Antonius (kunstschilder) III, 114–116
- Tacquet, Joannes Gaspar (burgemeester Brugse Vrije – schrijver) II, 127
- Tacquet, Joannes Georgius (rechtsgeleerde – raadspensionaris – dichter) II, 127–128
- Taelboom, Guillelmus (kanunnik van Sint-Donaas – theoloog) I, 238–241
- Taelbout, Francois (burgemeester) I, 384–385
- Tahon, Cornelis (priester – kunstschilder) III, 44
- Tandt, Franciscus (minderbroeder) II, 146
- Tant, Franciscus (godsgeleerde – filosoof – professor) II, 466
- Teerlinck, Georgius (predikheer – doctor in de theologie) II, 141
- Terwe, Joannes Chrysostimus (licentiaat in de geneeskunde – schepen van Brugge – dichter) II, 228
- Textoris of Wevers, Petrus (augustin – doctor in de theologie) II, 139
- Theoduinus (proost Sint-Donaas Brugge (?) – bisschop van Luik) I, 431–432
- Thol, Gerardus (proost van de O.L.V.-kerk te Brugge – muzikant) I, 191
- Tijbaert, Joannes (dichter) II, 154
- Tijpotius, Jacobus (professor in de rechten in Italië en Wurtzburg) I, 225–226
- Tolomei of Bartholomei, Cornelius (religieus Eekhoutabdij – theoloog – geschiedschrijver) II, 135
- Triest, Antonius (vijfde bisschop van Brugge) I, 253–257
- Tristram, Petrus (proost Onze-Lieve-Vrouwekerk) II, 120–121
- Turrius (van Torre), Joannes (dokter in beide rechten) II, 147
- utenhove, Joannes (predikheer – doctor aan de Sorbonne) II, 142
- Vade, Joannes (predikheer) II, 142
- Vaerman, Joannes (schoolmeester – dichter – wiskundige) II, 221–222
- Valcke of Falco, Petrus (primus in de filosofie te Leuven) I, 65–66

- Valcke, Petrus Franciscus (priester – schrijver) II, 47–52
- Valdaure, Bernardus (geneesheer in Napels) II, 206
- van Absel (Abselius), Guilielmus (pater – prior) II, 465
- van Aelst, Lamsin (stichter van een fundatie t.v.v. de gevangenen in de Donkere Kamer) I, 94–99
- van Baersdorp, Cornelius (ridder – lijfarts van Karel V – burgemeester van Brugge – voogd van het hospitaal van de potterie) II, 199, 392
- van Balberge, Joannes Petrus (pastoor) II, 486–488
- van Beijeren, Georgius (proost Sint-Donaas – bisschop van Spier) I, 441–442
- van Belle, Joannes (pensionaris van de stad Brugge) I, 108–109
- van Belle, Nicolaus (dichter) II, 153
- van Belleghem, Percheval (geleerde) II, 147, 160
- van Biesbrouck, Marie Catharine (kunstschilder) III, 84–85
- van Blootacker, Jacobus (kannunik van de Sint-Donaaskerk te Brugge) I, 296
- van Blootacker, Joannes Baptista (schepen – kroniekschrijver) I, 296
- van Bourgogne, Antonius (deken van de Sint-Donaaskerk te Brugge – dichter) I, 288–289
- van Bourgogne, David (proost van Sint-Donaas Brugge – bisschop) I, 75–76
- van Bourgogne, Joannes (proost van de Onze-Lieve-Vrouwekerk, Brugge) I, 114–115
- van Bourgogne, Joannes (proost van Sint-Donaas Brugge – bisschop van Kamerijk) I, 68
- van Bourgogne, Philippus (raadsheer van Filips de Schone) I, 113–114
- van Braeckeke, Mattheus (kannunik Sint-Donaas – proost – raadsheer) I, 86–87
- van Brickhoven, Franciscus (schrijver) II, 151
- van Brugge of de Gheldere, Eugenius of Thomas (kapucijn – schrijver) II, 146
- van Brugge, Basilianus (Kapucijn – dichter) II, 145
- van Brugge, Rogier (bijgenaamd; kunstschilder) III, 8
- van Bruhese, Petrus (geneesheer) II, 355–357
- van Buckele, Paulus (predikheer) II, 142
- van Cattenbrouck, Adrianus (abt van de augustijnenabdij te Brugge – schrijver) I, 274
- van Cauwkercken, Cornelius (kunstschilder) III, 50
- van Coesvelt, Henricus (kartuizer – prior Chartreuseklooster) II, 139
- van Coije (Coijanus), Paulus (prior predikherenklooster – schrijver) I, 484–486
- van Coquelaere, Ignatius (priester) II, 367
- van Coukelaere, Balduinus (dichter) II, 151
- van Cuijch de Mierhop, Franciscus (kunstschilder) III, 56–57
- van Daele, Petrus (rederijker) II, 154
- van Dampierre, Joannes (proost van Sint-Donaas te Brugge) I, 53–54
- van de Putte, Catharina (kunstborduurder) III, 85–87
- van de Walle, Joannes (kunstschilder) III, 76–77
- van de Zande, Gualterus (minister van Tours) I, 55–56
- van de Zande, Joannes (geneesheer) II, 352
- van den Bempde, Jordanus (religieus Predikherenklooster – schrijver) I, 463
- van den Berghe, Christianus (kanunnik van Sint-Donaas Brugge) I, 141
- van den Berghe, Laurentius (abt) II, 432–433
- van den Bosch, Carolus (negende bisschop van Brugge) I, 267–268
- van den Brande, Joannes (prior augustijnenabdij – missionaris in Holland) I, 436
- van den Heede, Nicolaus (chirurgijn of heelmester) I, 328–329
- van den Heetvelde, Joannes (kanunnik Sint-Donaas – geleerde) I, 411
- van den Kerckhove, Joannes Baptista (bisschop van Calcedonië) I, 429
- van den Kerckhove, Joseph (kunstschilder) III, 72–74
- van den Zijpe, Joannes Baptista (rechtsgeleerde – kanunnik) I, 425–426
- van der Bruggen, Franciscus Octavius (kanunnik–graduaal Sint-Donaas Brugge) II, 328–329
- van der Geen, Stephanus (priester te Brugge) I, 120

- van der Helst, Petrus (dichter) II, 154
- van der Mandere, Adam (geneesheer) II, 269
- van der Mandere, Claudius (letterkundige en zanger) II, 269
- van der Mandre, Gulaterus (proost van O.L.V. Brugge) I, 86
- van der Meulen, Judocus (drukker) I, 304
- van der Meulen, Robertus (medevaris van het bisdom Gent) I, 126
- van der Straeten, Adrianus (edelman – griffier – dichter) II, 157
- van der Straeten, Justus Bernardus (licentiaat in de rechten – kannunik Sint-Salvators) I, 362
- van der Woestine, Eustachius (eerste griffier in parlement van Parijs) I, 117–120
- van der Woestine, pieter (raadpensionaris en griffier te Brugge) I, 119
- van Duvenede, Marcus (kunstschilder) III, 70–71
- van Eendero, Carolus Paulus (schepen – schrijver) II, 23
- van Eijck, Hubertus (kunstschilder) III, 7–8
- van Eijck, Joannes (kunstschilder) III, 1–7
- van Elsatien, Gerardus (proost van Sint-Donaas en kanselier van Vlaanderen) I, 11–12
- van Essche, Cornelius (dichter) II, 151
- van Geluwe (den Vlaamschen boer), Arnoldus (schrijver) II, 453–454
- van Gistele, Joannes (predikheer – theoloog) II, 142
- van Halewijn, Bernardus (eerste griffier in parlement van Parijs) I, 117
- van Halewijn, Joannes (rechtsgeleerde – president van de raad van Holland, Zeeland en Friesland) I, 432
- van Hecke, Joannes (beeldhouwer) III, 100
- van Hese, Joannes (pastoor en schrijver) II, 348
- van Heusden, Joannes (kannunik van Sint-Donaas – sterrenkundige – medicijnmeester) I, 84
- van Hollebeke, Petrus Franciscus (dichter en toneelspeler) II, 304–312
- van Houtte, Joannes (predikheer) II, 142
- van Hove, Nivardus (prior Duinenabdij – schrijver) II, 134
- van Huerne, Aijbertus (ridder) II, 222–225
- van Huerne, Aijbertus Josephus Augustinus (burgemeester van 't land van het Brugse Vrije) II, 225–227
- van Hussel (Husselius), Hijacintus (predikant) II, 488
- van Kerkhoven, Michael (monnik – directeur van de Bernardinnen in de abdij van Spermalie) II, 489
- van Langenhove, Leonardus (lekenbroeder – beeldhouwer) III, 77–80
- van Lede, Maximilianus Ludovicus (beeldhouwer) III, 181–183
- van Lichtervelde, Joannes (soverein baljuw van Vlaanderen) I, 121–122
- van Lierde, Jacobus (professor) II, 147
- van Lokeren, Joannes (pastoor) II, 148
- van Loo, Franciscus (kannunik – predikant) II, 68
- van Maldeghem, Philippus (burgemeester Brugse Vrije – schrijver (vertaler)) II, 123–124
- van Maldeghem, Robertus (eerste burgemeester Brugse Vrije) I, 222–224
- van Male (Malineus), Guilielmus (schrijver) II, 396–398
- van Male, Joannes Petrus (geestelijke – kroniekschrijver) I, 372–374
- van Male, Zegerus Jacobus (rechts- en godsgelerde – kanunnik) II, 69–70
- van Male, Zegher (schepen van Brugge – schrijver) I, 246–247
- van Marrivoorde, Adeodatus (dichter) II, 150
- van Mecklandt, geseijd uijlspiegel (van Maerlant), Jacobus (griffier van Damme – schrijver – dichter – natuurkundige) I, 17–22
- van Meenen, Melchior (pater) II, 469–474
- van Meetkercke, Adolphus (ontvanger – generaal van het Brugse Vrije – rechtsgeleerde – dichter) I, 151–153
- van Melle, Augustinus (predikheer – theoloog) II, 140
- van Meuninxhove, Joannes (kunstschilder) III, 49–50
- van Muijde (de Muda), Gualterius (dichter – monnik Abdij ter Duinen) II, 467–468
- van Mulem, Joannes (licentiaat in de medicijnen, geneesheer) II, 207, 384
- van Munnekrede (Meuniquereede), Victor (pastor) I, 270–272
- van Niepe of Neipius, Melchior (priester te Oostende – schrijver) I, 201
- van Nieuwenhove, Franciscus (geestelijke) I, 477–478

- van Oonsel, Guillelminus (prior te predikherenklooster Brugge) I, 465–466
- van Oost bijgenaamd den Jongen, Jacobus (kunstschilder) III, 52–54
- van Oost bijgenaamd den Ouden, Jacobus (kunstschilder) III, 36–41
- van Oost, Franciscus (kunstschilder) III, 36
- van Oost, Guillelmus (religieuze lekenbroeder – kunstschilder) III, 42
- van oostenrijck, Margarita (prinses – schrijfster) I, 449–451
- van Paemel, Franciscus (kunstschilder) III, 117–118
- van Pamele, genoemd Joignij, Guillelmus (raadsheer van Mechelen) I, 158–159
- van Pamele, genoemd Joignij, Jacobus (kanunnik van Sint-Donaas Brugge – bisschop van Sint-Omaars) I, 155–158
- van Peenen, Franciscus (priester – dichter) II, 414
- van Poucke, Carolus (beeldhouwer) III, 151–153
- van Praet, Joseph (kannunik Sint-Donaas) II, 287–288
- van Schoondijcke, Joannes (predikheer – schrijver) II, 141
- van Schoonhove, Gisbertus Antonius (kanunnik Sint-Donaas – schrijver) II, 161–162
- van Schrieck, Adrianus (schrijver) II, 156–157
- van Severen, Robertus (abt) II, 183–187
- van Steelant, Judocus (predikheer – professor in de theologie) II, 142
- van Steenkiste, Franciscus (chirurg en dichter) II, 295–296
- van Susteren, Henricus Albertus (rechtsgeleerde – raadspensionaris) II, 19–20
- van Susteren, Henricus Josephus (bisschop van Brugge) II, 1–6
- van Swevezele, Philippus (jezuïet) II, 138
- van Themsche, Georgius (deken van Sint-Donaas, Brugge) I, 91–92
- van Tienevelt, Antonius Franciscus (professor Brugs seminarie) II, 55–56
- van Vijve, Augustinus (godsgeleerde – president Seminarie Brugge – schrijver) II, 33–35
- van Vlaenderen, Ludovicus (hoogbaljuw van Brugge) I, 185–186
- van Volden, Jaques (rechtsgeleerde – raadsheer Grote Raad van Mechelen) I, 427
- Van Volden, Petrus (kannunik Sint-Donaas Brugge) II, 259–261
- van Wallegghem, Joseph (geschiedkundig schrijver) II, 424
- van Wallegghem, Pieter (beeldhouwer) III, 99
- van Wambeke, Donatius (dichter – heer van de rederijkgilde van de Heilige Geest) II, 151
- vande Poele, Franciscus (professor Brugs seminarie) II, 56–57
- vande Velde, Eugenius (abt) II, 434–436
- vande Velde, Laurentius (licentiaat in de geneeskunde – schepen van de Stad Brugge) II, 237–238
- vande Velde, Leonardus (schoolmeester) II, 205
- vande Walle, Egidius (dokter en professor in de godsgeleerdheid) II, 387
- vande Walle, Egidius (geleerde in de godheid) II, 147
- vande Zande, Joannes (geneesheer – schrijver) II, 207
- vanden Baerse, Arnoldus (schepen van het Brugse Vrije – rechtsgeleerde – schrijver) I, 490
- vanden Berghe, Augustinus (kunstschilder) III, 176–180
- vanden Berghe, Benedictus (abt) II, 433–434
- vanden Bogaerde, Donatianus (koopman – wiskundige – schrijver) II, 120
- vanden Bogaerde, Donatianus (religieuze kunstschilder) III, 44
- vanden Bogaerde, Ludovicus (pensionaris – tekenaar) III, 232
- vanden Broucke, Martinus (dichter – rederijker) II, 154–155
- vanden Bundere (Bunderius), Joannes (predikheer) II, 463–464
- vanden Driessche, Joannes (prior van de heren guillielmijten) II, 139
- vanden Eechoute, Antonius (kunstschilder) III, 59–61
- vanden Hende, Petrus (theoloog) I, 416–417
- vanden Kerckhove, Gaudentius (godsgeleerde) II, 148
- vanden Leepe, Laurentius (minderbroeder) I, 333

- vanden Smitten, Catharina Theresia (dichteres) II, 20–21
- vanden Sompele, Livinus (licentiaat in de rechten) II, 178–180
- vanden Woestijne, Ambrosius (dokter in het pauselijk recht) II, 388
- vander Brugge, Adrianus (zanger – musicus – organist – rederijker) II, 22
- vander Bucht, Adrianus (geleerde – schoolmeester) II, 204
- vander Burch, Adrianus (pensionaris van het Brugse Vrije) I, 180–181
- vander Burch, Franciscus (aartsbisschop Atrecht) I, 182–184
- vander Burch, Joannes (voorzitter van de grote raad van Mechelen) I, 181
- vander Donckt, Franciscus Josephus Octavius (miniatureschilder) III, 173–175
- vander Goes, Hugho (kunstschilder) III, 9
- vander hoogh, Petronilla Jacoba (miniatureschilder) III, 222
- vander Kaa (jezuïet – predikant – biechtvader) II, 483–485
- vander Leepe, Joannes Antonius (kunstschilder) III, 61–64
- vander Meülen, Gillis (kunstschilder) III, 9
- vander Meulen, Robertus (Vicaris Generaal van de Sint-Baafskathedraal te Gent) I, 287
- vander Plancke, Alphonsus (geneesheer – dichter) II, 150, 206
- vander Reviere, Gregorius (dichter) II, 152
- vander Strate, Florentius (schepen van Brugge – letterkundige – oudheidkundige – genealoog) II, 157
- vander Straten, Bernardus (edelman – genealoog) II, 158–159
- vander Stricht, Joannes (proost van de Onze-Lieve-Vrouwekerk) II, 43–44
- vander Woestijne, Ambrosius (prior abdij Sint-Martin te Doornik – rechtsgeleerde) II, 135
- vander Woude, Engelbertus (professor – miniatureschilder) III, 222
- vander Woude, Engelbertus (religieus Duinenabdij) II, 134
- vander Zijpe, Henricus (33ste abt van Sint-Andries) I, 272–274
- vanter Doest, Albertus (religieus abdij ter Doest – schrijver) II, 133
- Vassée, Joannes (professor wetenschappen te Brugge) I, 196
- Veldius of van de Velde, Jacobus (prior van het augustijnenklooster te Brugge – theoloog) I, 242–244
- Vequeman, Joannes Baptista (licentiaat in de medicijnen) II, 198
- Veranneman, Caesar (raadpensionaris en griffier van het Brugse Vrije) II, 270–271
- Veranneman, Ferdinandus (raadsheer en fiscaal van de geheime raad van Brussel) II, 270
- Veranneman, Ferdinandus (schepen en burgemeester van het Brugse Vrije) II, 272
- Verbrugghe, Joannes Carolus (kunstschilder) III, 172
- Vereijcke, Hans ofte Joannes (kunstschilder) III, 11
- Verheijl, Petrus (rechtsgeleerde – dichter) II, 153
- Verhouve, Franciscus (jezuïet – schrijver) II, 137
- Verhouve, Jan Francois (licentiaat in de rechten – raadspensionaris van Brugge – griffier) II, 421–422
- Vernachten, Wilhelmus (proost van Sint-Donaas Brugge) I, 59
- Veron, Carolus (geestelijke – predikant – schrijver) I, 479
- Verslijpe, Joannes (kannunik Sint-Donaas) I, 366–370
- Vervisch, Auxilius (kapucijn – schrijver) II, 77–86
- Vervuyst, Gerardus (minderbroeder) II, 146
- Victor, Ludovicus (dichter – rederijker) II, 155
- Vives, Joannes Ludovicus (professor aan de universiteit van Leuven) I, 168–169
- Vleijs, Henricus (schrijver, geschiedkundige, rederijker) II, 14–15
- Vleijs, Nicolaus (kunstschilder) III, 74–75
- Voet, Marius (ridder – burgemeester en schepen van het Brugse Vrije – schrijver geschiedkundige werken) II, 453
- Vossius (de Vos), Lambertus (rechtsgeleerde – dichter) II, 156
- Vostius, Henricus (predikheer) II, 142
- Vroijlijnck, Geleijn (kunstschilder) III, 36
- Waghenaars, Hubertus (godsgeleerde – kapelaan Sint-Donaas) II, 175
- Walckier, Nicolaus (predikheer) II, 145
- Walgraeve, Judocus (chirurgijn) II, 227

- Wallis of vande Walle, Jacobus (jezuïet – dichter) II, 137
- Wauckier, Joannes Baptista (rector van de Universiteit van Leuven) I, 294–295
- Weijts, Guilielmus (schrijver) II, 160
- Wemaer, Joannes Petrus (priester – tekenaar) II, 418–419; III, 247
- Werbrouck, Jacoba (tapijtwerker) III, 235–236
- Weston, Eduardus (kanunnik van de O.L.V kerk te Brugge) II, 254
- Weyts, Jacobus (predikheer – professor in de theologie) II, 141
- Wielant, Philippus (burgemeester van het Brugse Vrije – rechtsgeleerde) I, 444–445
- Wijdts, Andreas (boekdrukker) II, 76
- Wijnckelman, Franciscus Jacobus (kunstschilder) III, 184–187
- Wijngaert, Lucas (schepen van Brugse Vrije – dichter) II, 156, 357–358
- Wijon (Wion), Arnoldus (religieus van Oudenburg – schrijver) II, 135, 462
- Wijts, Joannes (rechtsgeleerde – raadsheer van Vlaanderen) II, 165–167
- Willaert, Adrianus (zangmeester) II, 149
- Willebrordus, Joris (licentiaat in de godelijkheid – filosoof – professor in Bisschoppelijk seminarie – kanunnik) II, 368
- Willemart, Jacobus (pater augustijn – dichter van Latijnse verzen) I, 305–306
- Ysebrand, Adrianus (kunstschilder) III, 13
- Zammel, Thielman (grauwbroeder van de Heilige Franciscusorde – dichter) II, 143, 154
- Zenocarius, genoemd Snouckaert, Martinus (griffier van de kamer van de stad Brugge) I, 167–168